

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност и банкарска регулатива

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО
ТРЕТИОТ КВАРТАЛ ОД 2014 ГОДИНА***

декември 2014 година

СОДРЖИНА

I. Резиме.....	3
II. Ризици во банкарското работење	5
1. Кредитен ризик	6
1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем.....	6
1.2. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик	14
2. Ликвидносен ризик.....	15
2.1. Динамика и состав на ликвидните средства.....	15
2.2. Показатели за ликвидноста	18
2.3. Рочна структура на средствата и обврските.....	22
2.4. Стрес-тестирање - симулации за ликвидносни шокови	23
3. Валутен ризик	24
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.....	26
5. Ризик од несолвентност	30
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем	30
5.2. Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем.....	31
5.3. Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем.....	32
5.4. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови.....	34
III. Структурни карактеристики, позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем	36
1. Структура на банкарскиот систем.....	37
2. Активности на банките	39
2.1. Кредити на нефинансиските субјекти	40
2.2. Депозити на нефинансиските субјекти	42
2.3. Останати активности.....	44
3. Профитабилност	47
3.1. Движење и структура на приходите и расходите на банкарскиот систем и показатели за профитабилноста и ефикасноста	47
3.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон	52
IV. АНЕКСИ	53

I. Резиме

Закрепнувањето на домашната економија имаше позитивно влијание врз растот на активностите на домашните банки, а особено врз растот на депозитното јадро. Така, во третиот квартал од 2014 година, депозитите на нефинансиските лица забрзано растеа, додека растот на кредитирањето забави, за сметка на зголемувањето на ликвидната актива. Кредитите на домаќинствата беа носители на растот на кредитирањето. Сепак, годишните промени упатуваат на забрзување на кредитниот раст. Во последните две години, движењата на кредитниот пазар, на квартална основа се мошне променливи, особено кај кредитите на корпоративниот сектор, додека годишните промени од крајот на 2013 година наваму упатуваат на постојан раст. Така, годишната стапка на раст на кредитирањето на корпоративниот сектор се зголеми од 0,9% на крајот на септември 2013 година, на 7,3% на крајот на септември 2014 година. Ова, како и заживувањето на кредитирањето во октомври 2014 година, упатува на постепено подобрување на очекувањата на банките за профилот на ризик на кредитната побарувачка и на преносните ефекти од досегашното монетарно олабавување. Сепак, во услови на сè уште неизвесен амбиент и присутност на ризиците кај реалниот сектор, потребно е време за да се оцени постојаноста на позитивните придвижувања на кредитниот пазар. Во третиот квартал од 2014 година, продолжи трендот на позитивните промени во валутниот профил на изворите на средства и пласманите на банките.

Во третиот квартал до 2014 година растот на нефункционалните кредити забрза и нивното учество достигна 12,2%. Сепак, ризикот за сопствените средства од остварување на кредитниот ризик од овие кредити се ублажува со нивната висока покриеност со издвоената исправка на вредноста. Во услови на натамошни позитивни економски движења, поаѓајќи од постојната структура и квалитет на кредитното портфолио на банките (задоволителната наплата на кредитите коишто се „во задоцнување“, ниската ризичност на кредитите кои достасуваат во текот на следната година итн.) не се очекува позначително зголемување на нефункционалните кредити. Потребно е зајакнување на капацитетот на банките за навремено воочување на сигналите за финансиските тешкотии кај нивните клиенти и, следствено за навремено реструктурирање на нивните обврски, што дополнително ќе придонесе за забавување на растот на лошите кредити. Исто така, во следниот период ќе биде особено значајно доколку банките преземат чекори, поддржани и од страна на носителите на политиките и регулативата, за изнаоѓање дополнителни начини и пристапи за намалување на нефункционалните кредити.

Стабилната ликвидност и солвентност на банкарскиот систем ја обезбедуваат основата за неговата стабилност и отпорност на хипотетичките шокови. Адекватноста на капиталот изнесува 16,5% и е двојно повисока од законски определениот минимум од 8%. Ликвидната актива овозможува задоволителна покриеност на краткорочните обврски на банките. Во услови на помали можности за докапитализација од надвор, остварената добивка има исклучително значење за натамошното јакнење на капиталната база на банките. Профитабилноста на банкарскиот систем продолжи да се подобрува, а за тоа најмногу придонесоа намалените каматни расходи и намалената исправка на вредноста на финансиските средства на банките (кредитите и други слични побарувања), поради помалиот раст на нефункционалните кредити во првите девет месеци од 2014 во однос на истиот период од 2013 година. Основните показатели за профитабилноста на банките, повратот на активата и на капиталот се двојно зголемени и изнесуваат 0,9% и 7,6%

соодветно. Исто така видно е подобрена и оперативната способност на банките за создавање приходи коишто ги покриваат расходите од нивното работење.

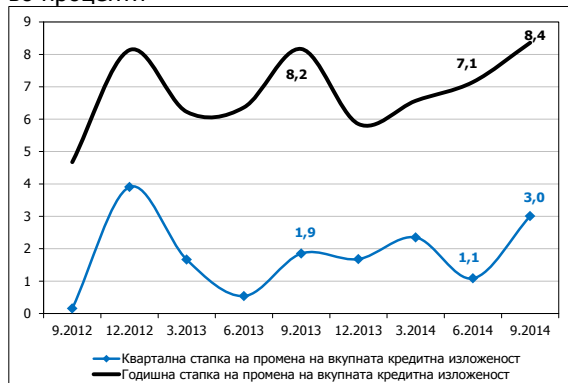
II. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Во третиот квартал од 2014 година, кредитното портфолио на банкарскиот систем продолжи да расте забрзано, како резултат на поголемата кредитна поддршка на нефинансиските субјекти и зголемувањето на изложеноста кон финансиските институции, а за сметка на надолното движење на изложеноста кон државата. Учетството на нефункционалните кредити во вкупните кредити се зголеми за 0,4 процентни поени и на крајот на септември 2014 година изнесува 12,2%. Нагорното движење на нефункционалните кредити продолжи и по пресечниот датум на овој извештај, така што нивното учество во вкупните кредити, во октомври 2014 година изнесува 12,6%. И покрај ваквиот тренд, ризикот за сопствените средства од евентуално остварување на кредитниот ризик од нефункционалните кредити не е висок, поради нивната висока покриеност со издвоената исправка на вредноста (79,3% со сопствената и над 100% со вкупната исправка на вредноста). Во услови на натамошни позитивни економски движења, поаѓајќи од постојната структура и квалитет на кредитното портфолио на банките (задоволителната наплата на кредитите коишто се во задоцнување и ниската ризичност на кредитите кои достасуваат во текот на следната година) не се очекува позначително зголемување на нефункционалните кредити. Потребно е натамошно зајакнување на капацитетот на банките за навремено воочување на сигналите за финансиските тешкотии кај нивните клиенти и, следствено, за навремено, оправдано и правилно реструктурирање на нивните обврски, што дополнително ќе придонесе за забавување на растот на лошите кредити.

Графикон бр. 1 Стапки на промена на вкупната кредитна изложеност во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

¹ Вкупната кредитна изложеност ги опфаќа билансните (кредити, депозити, финансиски лизинг, извршени плаќања врз основа на гаранции, акредитиви, авали и други вонбилансни позиции, камати, провизии, надомести, вложувања во хартии од вредност и други финансиски инструменти расположливи за продажба или чувани до достасување) и вонбилансните побарувања (неискористени неотповикливи рамковни кредити, неискористени неотповикливи кредити врз основа на дозволени пречекорувања и врз основа на кредитни картички, акредитиви, гаранции и сл.), коишто ја изложуваат банката на кредитен ризик.

² Изложеноста кон финансиските институции порасна за 6.393 милиони денари, или за 8,6% поради зголемените средства кај странски банки и кај Народната банка, при намалени вложувања во државни хартии од вредност. Изложеноста кон нефинансиските субјекти квартално се зголеми за 6.223 милиони денари, или за 2,2%. Најголемиот придонес во растот го дадоа градежништвото (кај претпријатијата) и потрошувачките кредити (кај домаќинствата). Во споредба со претходниот квартал, растот е побавен поради послабата кредитна поддршка на претпријатијата во овој квартал.

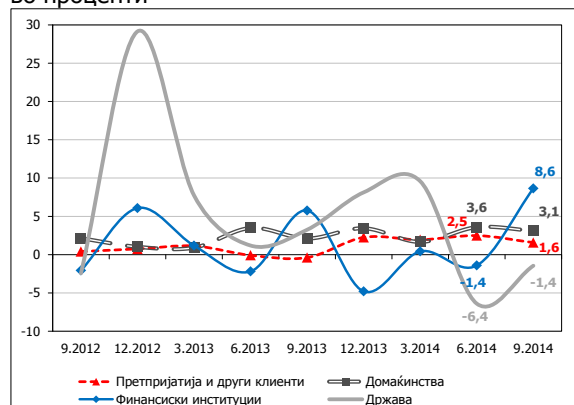
1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем

Во третиот квартал од 2014 година, вкупната кредитна изложеност¹ на банкарскиот систем порасна за 12.035 милиони денари и достигна 412.373 милиони денари. За разлика од претходниот квартал, кога нејзиниот раст во целост произлезе од зголемената кредитна поддршка на нефинансиските субјекти, во третиот квартал овој раст е подеднакво распределен помеѓу нефинансиските субјекти и финансиските институции². Изложеноста по

Графикон бр. 2

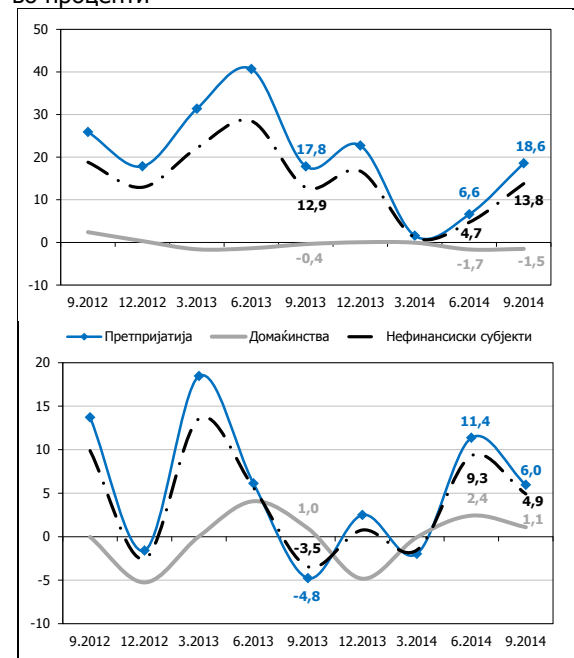
Квартална стапка на промена на кредитната изложеност според секторот во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 3

Годишна (горе) и квартална (долу) стапка на промена на нефункционалните кредити во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

одделни дејности кај секторот „претпријатија“ и според намената кај „домаќинствата“, е дадена во анексите бр. 17-19.

Квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем, следен преку промените на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти³, се влошува, како на квартална, така и на годишна основа, но со различно темпо (забрзување на влошувањето на квалитетот на годишна основа, а негово забавување на квартална основа).

Растот на нефункционалните кредити (годишен и квартален) во целост произлегува од растот на **нефункционалните кредити на претпријатијата⁴** и е одраз на влошените остварувања на некои клиенти од дејностите „трговија на големо и мало“, „индустрија“, „градежништво“ и „дејности во врска со недвижен имот“. Во октомври 2014 година, годишната стапка на раст на нефункционалните кредити достигна 16,2%.

Нефункционалните кредити на домаќинствата и натаму се на исто ниво, а во нивни рамки се зголемија нефункционалните потрошувачки кредити и кредитите врз основа на издадени кредитни картички, при истовремено намалување на нефункционалните автомобилски кредити.

За подобро согледување на квалитетот на кредитното портфолио, **покрај нефункционалните кредити, анализата се проширува и на сите кредити кои се позначително оштетени⁵**. Во структурата на овие кредити расте учеството на нефункционалните кредити, а се намалува учеството на реструктурираните редовни

³ Во натамошниот текст, целокупната анализа на нефункционалните, реструктурираните и пролонгираните кредити, како и на отписите се однесува само на нефинансиските субјекти.

⁴ Во овој текст под „претпријатија“ се подразбираат претпријатијата и другите клиенти.

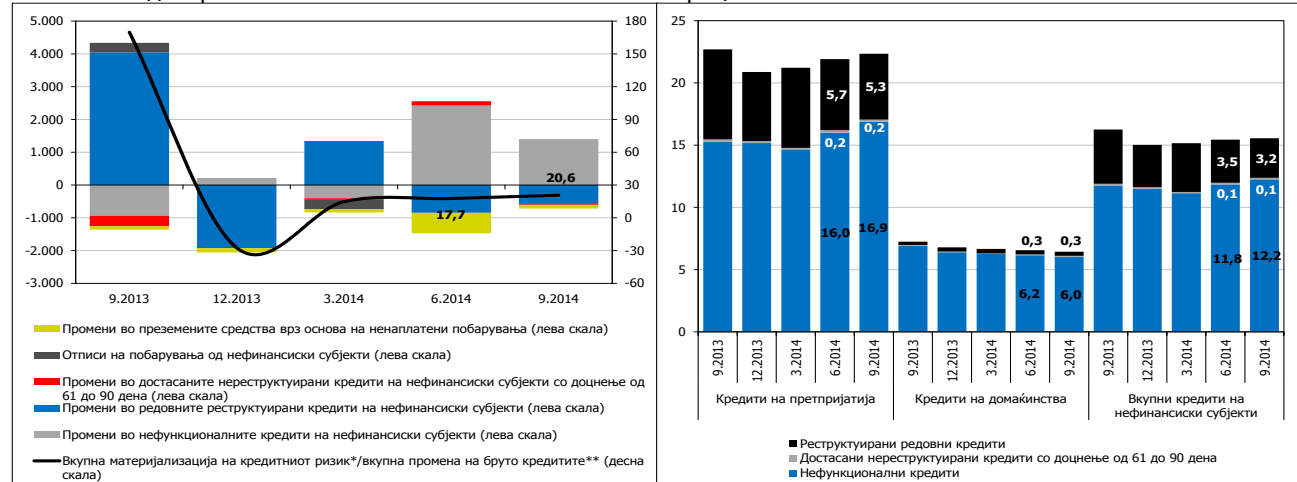
⁵ Како позначително оштетените кредити се сметаат: нефункционалните кредити, реструктурираните кредити и кредитите со доцнење помеѓу 61 и 90 дена.

кредити (како во вкупните кредити на претпријатијата, така и збирно на нефинансиските субјекти).

Графикон бр. 4

Остварување на кредитниот ризик во портфолијата на банките (лево) и учество на позначително оштетените кредити во вкупните кредити (десно) во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Забелешка (графикон лево): Вкупното остварување на кредитниот ризик е пресметано како збир од кварталните промени во нефункционалните кредити, редовните реструктурирани кредити, нереструктурирани кредити со доцнење помеѓу 61 до 90 дена, направените отписи на побарувања и средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања. Вкупната промена на бруто-кредитите се однесува на кварталната промена на бруто-кредитите вклучувајќи ја и промената на отпишаните кредити и преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања, затоа што и тие некогаш биле кредити.

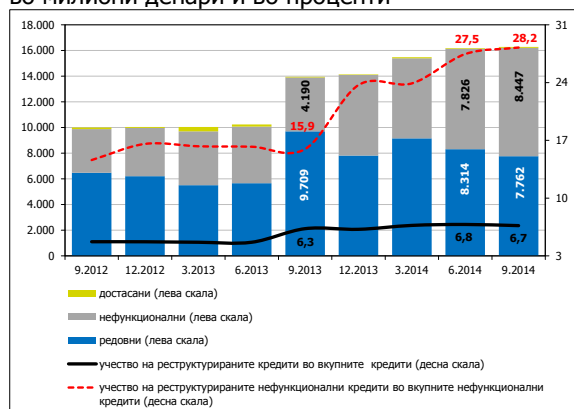
Навременото воочување на финансиските тешкотии на клиентите од страна на банките, и следствено, навременото и правилното реструктурирање на обврските на нивните клиенти се особено значајни за идната динамика на нефункционалните кредити на банкарскиот систем. Во третиот квартал од 2014 година, промената на вкупните реструктурирани кредити е мала и нивното учество во вкупните кредити на нефинансиските субјекти е релативно стабилно (6,7% на 30.9.2014, 6,8% на 30.6.2014 година). Но во структурата на реструктурираните кредити, во последните три квартала се забележува **тенденција на раст на реструктурираните нефункционални кредити** и намалување на реструктурираните редовни кредити. Ова од една страна произлегува од новите реструктурирани кредити коишто имале

нефункционален статус при самото реструктурирање, но и од претходно реструктурираните побарувања, коишто во овој квартал добиле нефункционален статус. Реструктурираните нефункционални кредити зафаќаат 28,2% од вкупните нефункционални кредити (27,5% на 30.6.2014 година и 15,9% на 30.9.2013 година). Само во третиот квартал од 2014 година, 48,1% од новите нефункционални кредити биле претходно реструктурирани, но нивното учество во вкупните нефункционални кредити е мало и изнесува 2,5%. **Трендот на постојано зголемување на учеството на реструктурираните нефункционални кредити во вкупните нефункционални кредити од септември 2013 година, покажува дека банките (или некои од нив) со задоцнување пристапуваат кон реструктурирање на своите побарувања од клиентите коишто се соочуваат со финансиски потешкотии и чишто обврски добиле нефункционален статус, но и дека дел од извршените реструктурирања на кредитните обврски на некои клиенти не биле добро поставени,** или само се постигнало временско одложување на признавањето на кредитните загуби. Во структурата на вкупните реструктурирани кредити, кредитите со нефункционален статус учествуваат со 51,9% што го потврдува заклучокот за задоцнувањето на банките во реструктурирањето на побарувањата. Растот на реструктурираните нефункционални кредити и соодветниот раст на исправката на вредноста утврдена за нив⁶ предизвикуваат зголемување на просечното ниво на ризичност на вкупните реструктурирани кредити на 43,7% (41,8% на 30.6.2014 година).

Графикон бр. 6
Структура на реструктурираните кредити според статусот (редовен или нефункционален), по квартали во милиони денари и во проценти

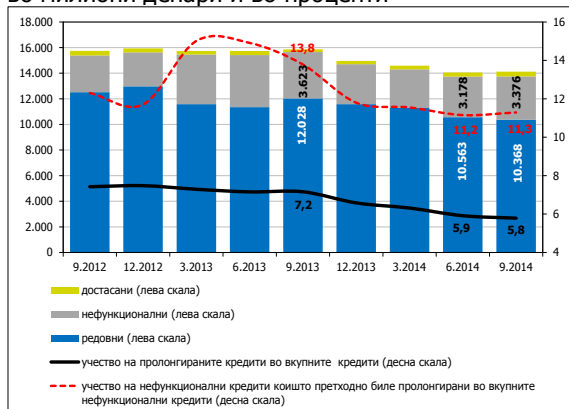

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Претпријатијата се носители на овие промени кај реструктурираните кредити.

⁶ Просечното ниво на ризичност на реструктурираните нефункционални кредити се зголеми на 61,9% (59,5% на 30.6.2014 година).

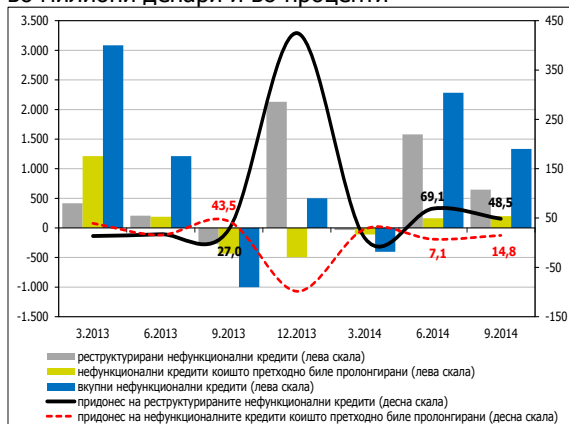
Графикон бр. 8 Структура на пролонгираните кредити според статусот (редовен/нефункционален), по квартали во милиони денари и во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 7

Квартална промена на одделните типови нефункционални кредити и нивен придонес во промената на вкупните нефункционални кредити во милиони денари и во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Друг показател за квалитетот на кредитното портфолио на банките, и на управувањето со ризиците коишто произлегуваат од него, е преминот на пролонгираните редовни кредити во нефункционални кредити. Иако согласно со регулативата, промената на договорните услови на кредитите преку продолжувањето на рокот на достасување на обврските не се поврзува со влошена финансиска состојба на клиентите⁷, сепак на 30.9.2014 година, 11,3% од вкупните нефункционални кредити претходно биле пролонгирани. Притоа, скоро една четвртина (23,9%) од претходно пролонгираните кредити добиле нефункционален статус на крајот на третиот квартал од 2014 година. Ова упатува на потреба од поголема внимателност од страна на банките при анализата на финансиската состојба на клиентите заради соодветно одлучување дали да се направи пролонгирање или реструктурирање на кредитите.

Сумарно, нефункционалните кредити коишто претходно биле пролонгирани и реструктурирани зафаќаат 39,5% од вкупните нефункционални кредити и придонесуваат со значителни 58,4% во кварталниот раст на вкупните нефункционални кредити⁸. Кај претпријатијата, овие кредити зафаќаат 48,8% од вкупните нефункционални кредити и условуваат речиси две третини (63,4%) од кварталниот раст на нефункционалните кредити.

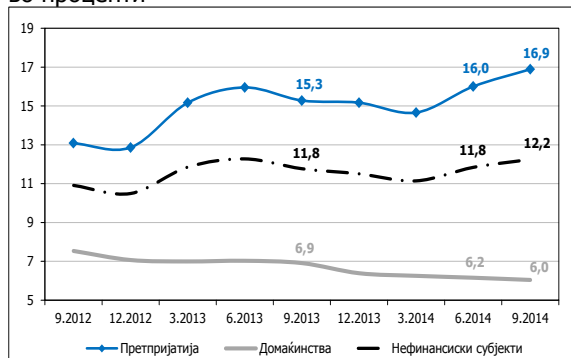
Отписите извршени во текот на третиот квартал изнесуваат 16,7 милиони денари и се на најниско ниво во последните пет години, што може да биде показател за преценетост на тековната висина

⁷ Според регулативата, продолжувањето на рокот на достасување коешто е резултат на влошената финансиска состојба на клиентот претставува реструктурирање.

⁸ Во последниот квартал од 2013 година се забележува помал раст на вкупните нефункционални кредити во споредба со растот на реструктурираните нефункционални кредити што се должи на фактот што голем дел од претходните нефункционални кредити се вратиле во редовни. Ова се поврзува и со измените во регулативата за управување со кредитниот ризик од 1 декември 2013 година, со кои се овозможи исклучување од нефункционален статус на побарувањата кај кои е наплатен целиот износ којшто е достасан подолго од 31 ден.

Графикон бр. 9

Учество на нефункционалните кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти и на одделните сектори во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

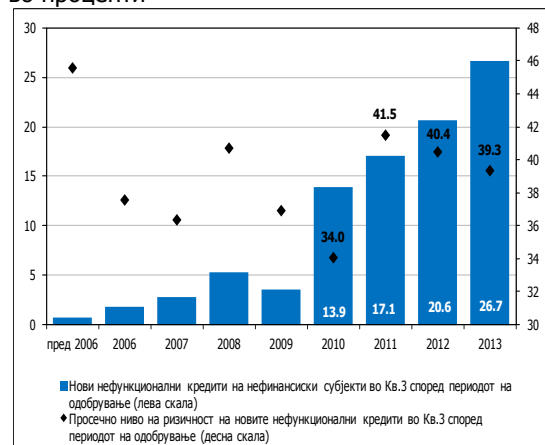
на нефункционалните кредити. Од друга страна пак, големата застапеност на кредитите во категоријата на ризик „Д“ коишто се целосно резервирани и како такви се задржуваат подолго време во билансите на банките упатува на можноста за поголеми отписи во наредниот период.

На крајот на третиот квартал од 2014 година, учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити достигна 12,2%. Кај претпријатијата ова учество се искачи на 16,9%, што е највисоко ниво после 2006 година. Од друга страна, стапката на нефункционалните кредити на домаќинствата продолжи да се намалува и се сведе на најниското ниво после 2008 година, што се должи на значителниот раст на вкупните кредити кон овој сектор, при мало зголемување на нефункционалните кредити.

Стапката на нефункционалните кредити продолжи да се движи по нагорна линија и во октомври 2014 година се искачи на 12,6%.

Графикон бр. 10

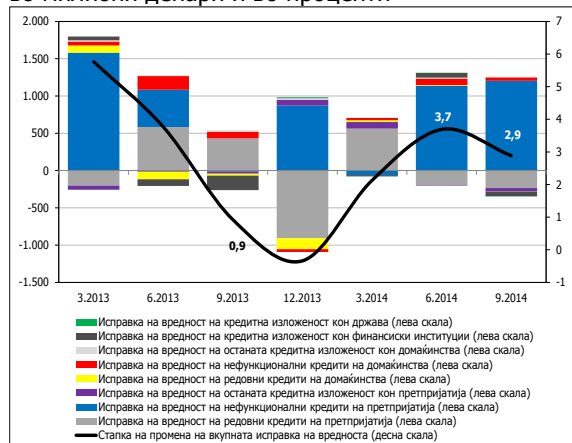
Распределба на новите нефункционални кредити на 30.9.2014 година според периодот на одобрување во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголем дел од новите нефункционални кредити настанати во текот на кварталот потекнуваат од посткризниот период, а дел од нив се „должи“ и на „лоши“ кредитни одлуки на банките. Според периодот на одобрување, околу 75% од кредитите коишто добиле нефункционален статус во третиот квартал (значи, на 30.6.2014 година биле редовни) се одобрени во последните четири години. Просечното ниво на ризичноста на овие кредити е во категоријата на ризик „В“ (40,8%). Новите нефункционални кредити на крајот на третиот квартал коишто биле одобрени во 2012 и 2013 година во поголем дел (70%) се однесуваат на претпријатијата, и тоа на клиенти од дејностите „градежништво“, „трговија на големо и мало“ и „индустрија“, при што просечното ниво на ризичност е највисоко за кредитите од дејноста „трговија на големо и мало“ и е во категоријата на ризик „Г“.

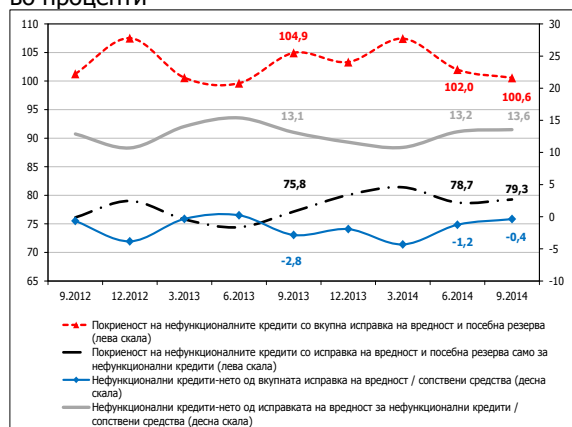
Графикон бр. 11
Квартална промена на исправката на вредноста за одделни сектори во милиони денари и во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Покриеноста на нефункционалните кредити со издвоената исправка на вредноста е висока. Покриеноста со вкупната утврдена исправка на вредноста бележи намалување, но и натаму е над 100%. Ова произлегува од надолното движење на исправката на вредноста за редовните кредити (за 232 милиона денари, или 3,6%). Наспроти ова, поголемиот раст на исправката на вредноста за нефункционалните кредити од растот на самите нефункционални кредити услови зголемување на нивната покриеност со исправката на вредноста утврдена за нив, на 79,3%. Во структурата на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти, целосно резервираните нефункционални кредити учествуваат со 51,9%, додека исправката на вредноста утврдена за нив зафаќа две третини (66,5%) од вкупната исправка на вредноста за нефункционалните кредити и околу половина (52,4%) од исправката на вредноста на вкупното кредитно портфолио. Доколку се исклучат кредитите во категоријата на ризик „Д“ коишто се целосно резервирани, покриеноста на нефункционалните кредити со вкупната исправка на вредноста би изнесувала 99,5%, додека покриеноста на нефункционалните кредити со исправката на вредноста утврдена за нив би се свела на 55,2%. По овој основ, учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити би било двојно пониско, или 6,3%.

Графикон бр. 12
Покриеност на нефункционалните кредити и учество на нето нефункционалните кредити во сопствените средства на банките во проценти

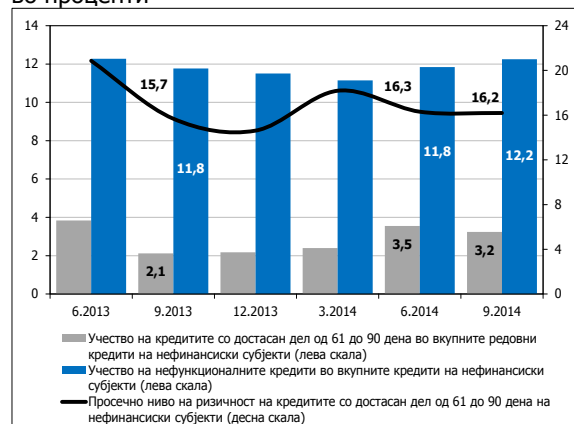
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Високата покриеност на нефункционалните кредити со исправката на вредноста, ги „ублажува“ ризиците од нивното нагорно движење. При претпоставка за целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, на крајот на овој квартал сопствените средства би се намалиле за 13,6% (за 0,3 процентни поени повеќе од претпоставеното намалување на крајот на вториот квартал).

Графикон бр. 13

Просечно ниво на ризичност на кредитите со достасан дел за наплата од 61 до 90 дена во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 14

Структура и просечно ниво на ризичност на кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти, според рокот на достасување на главницата во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Потенцијален ризик за зголемување на нефункционалните кредити во наредниот месец се достасаните кредити со период на задоцнување во отплатата помеѓу 61 и 90 дена. Под претпоставка дека кај ниту еден од овие кредити нема да се наплати достасаниот долг во наредниот месец, 3,2% од вкупните редовни кредити со состојба на 30.9.2014 година би преминале во нефункционални, со што само по овој основ нефункционалните кредити би пораснале за 6.859 милиони денари, или 22,9%. Но, нивниот раст во следниот месец (октомври 2014 година) е значително помал и изнесува 3,5% или 1.038 милиони денари, што упатува на **задоволителна наплата на достасаниот дел од 61 до 90 дена.**

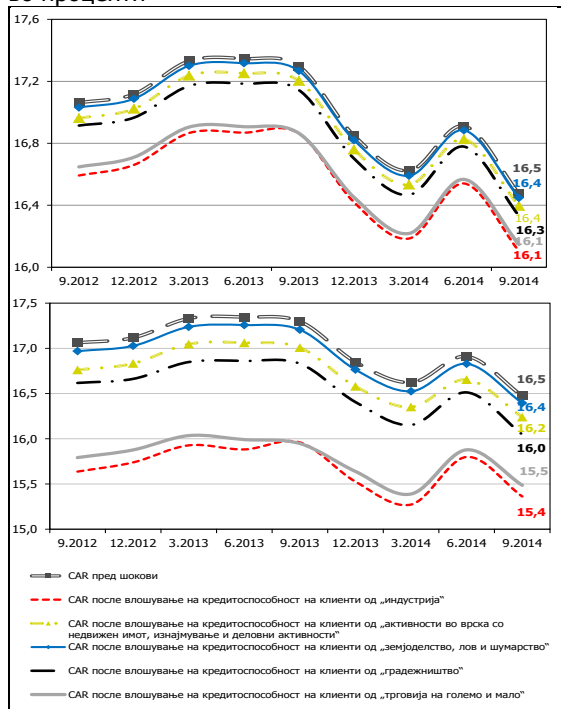
Според договорниот рок на достасување на главницата, до крајот на оваа година се очекува да достасаат за наплата 9,0% од вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти на 30.9.2014 година. Со оглед на нивното ниско просечно ниво на ризичност, не се очекуваат посериозни потешкотии во наплатата на овие изложености. Кредитната изложеност класифицирана во категориите на ризик „А“ и „Б“ учествува со 94,4% во вкупната кредитна изложеност којашто достасува за наплата до крајот на 2014 година и околу две третини (69,4%) се однесува на претпријатијата, и тоа на клиенти од дејностите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“, чиешто просечно ниво на ризичност е во категоријата на ризик „Б“. Во структурата на кредитната изложеност според договорниот рок на достасување се согледува дека една третина од изложеноста достасува за наплата до крајот на 2015 година што создава простор за одржување на обемот на кредитирањето на нефинансиските субјекти (преку продолжување на нивниот рок на достасување имајќи предвид дека само 17,8% од кредитите коишто достасуваат до крајот на 2015 година се со ануитетска отплата и преку замена на кредитите коишто ќе бидат

наплатени). Пред банките ќе остане и предизвикот за пораст на кредитното портфолио заради достигнување на своите планирани цели.

Графикон бр. 15

Стапка на адекватност на капиталот по одделни дејности, пред и по првата (горе) и втората (долу) симулација за двата сектора заедно во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.2. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

Стрес-тестирањата коишто се спроведуваат на редовна основа имаат за цел да ја испитаат чувствителноста на банкарскиот систем при влошување на квалитетот на одделни сегменти од кредитното портфолио. Тие се состојат од симулации на хипотетичко преминување на 10% (прва симулација) и 30% (втора симулација) од кредитната изложеност кон претпријатијата (по дејности) и домаќинствата (по кредитни производи), поодделно, и кон двата сектора заедно, кон двете следни категории со повисока ризичност. **Резултатите од симулациите покажуваат отпорност на банкарскиот систем на симулираните шокови.** Сепак, во однос на претходниот квартал се забележува извесно влошување на резултатите, што во најголем дел се должи на помалата стапка на адекватност на капиталот пред шокови, додека поизразеното влошување на оваа стапка кај одредени банки произлегува и од нивната поголема чувствителност на претпоставените шокови. Најголемо намалување на стапката на адекватност на капиталот при спроведување на двете симулации се забележува при влошување на кредитоспособноста на клиентите од дејностите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“ (анекс бр. 26).

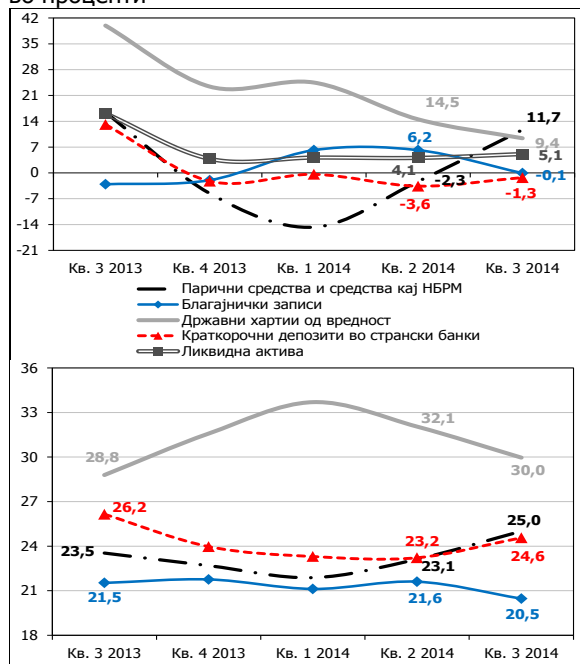

2. Ликвидносен ризик

Во третиот квартал на 2014 година, ликвидните средства на банките забрзано растеа и тоа, како на годишна, така и на квартална основа. Нивниот вкупен обем, како и нивното учество во вкупните средства остана на задоволително ниво. Носител на растот на ликвидните средства се вложувањата во расположливите депозити кај Народната банка и пласманите во краткорочни депозити во странските банки. Растот на ликвидните средства во третиот квартал на 2014 година, предизвика благо подобрување на показателите за ликвидноста, што е видливо особено кај показателите за девизната ликвидност. Исто така, дојде и до стеснување на јазот меѓу средствата и обврските според нивната договорна преостаната рочност. Во текот на третиот квартал од 2014 година, со уште посилено темпо продолжи трендот на раздолжување на банките кон нивните матични субјекти. Симулациите за комбинирани ликвидносни шокови покажуваат солидно ниво на отпорност на банкарскиот систем на различни ликвидносни шокови.

Графикон бр. 16
Годишна стапка на промена (горе) и структура (долу) на ликвидните средства во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.1. Динамика и состав на ликвидните средства

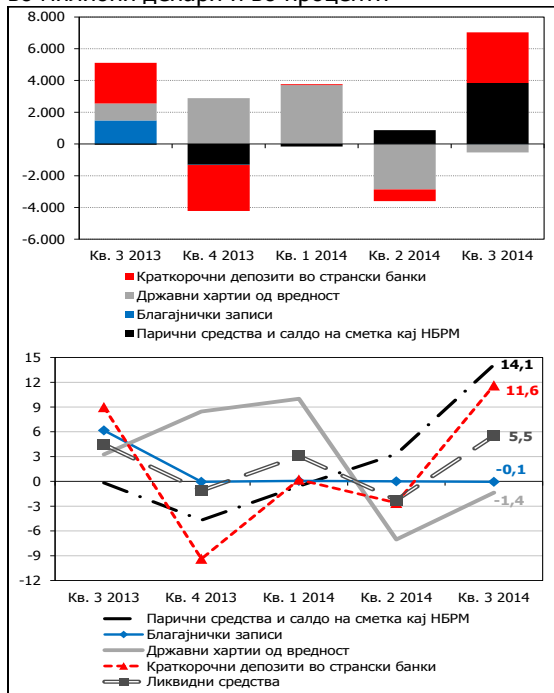
На крајот од третиот квартал на 2014 година ликвидните средства⁹ на ниво на банкарскиот систем изнесуваат **124.497 милиони денари** и манифестираат годишен раст во износ од 6.052 милиони денари. Нивната годишна стапка на раст забрза и на 30.9.2014 година е за еден процентен поен повисока во споредба со 30.6.2014 година. Истовремено, на квартална основа ликвидните средства се зголемија за 6.500 милиони денари, односно за 5,5%. Наспроти претходниот квартал, кога ликвидните средства на квартална основа се намалија, во третиот квартал на 2014 година промените на ликвидните средства на банките упатуваат на зголемена склоност на банките за вложување во ликвидносни инструменти, и покрај трендот на благо намалување на нивниот принос во текот на третиот квартал на 2014 година (кога дојде до мал пад на

⁹ Почнувајќи од овој извештај, е направена промена во начинот на утврдување на ликвидната актива, односно како нејзин составен елемент се додадени сите безризични хартии од вредност, без оглед нивната рочност (според претходната методологија, во ликвидна актива се вклучуваа безризичните хартии од вредност со рок до 1 година). Со ваквата методолошка промена, ликвидните средства се повисоки за 6.448 милиони денари или за 5,5%.

Така, според новиот методолошки пристап, ликвидните средства ги опфаќаат паричните средства и средствата на сметките кај Народната банка, благајничките записи на Народната банка, кореспондентните сметки и краткорочните депозити кај странски банки и пласманите во хартии од вредност издадени од државата. За потребите на анализата на ликвидноста, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

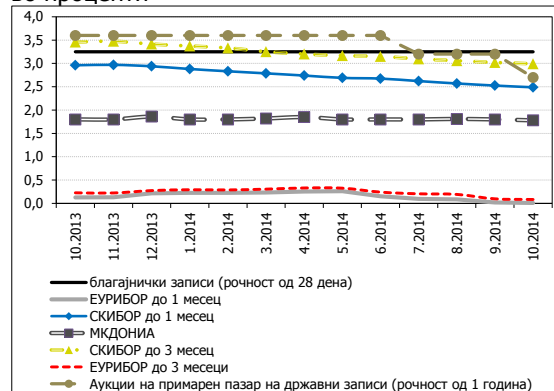

Графикон бр. 17
Апсолутна (горе) и релативна (долу)
квартална промена на ликвидните
средства
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 18
Динамика на основните каматни стапки
релевантни за домашните банки
во проценти

Извор: Народната банка и интернет страната на ЕУРИБОР.

каматните стапки на државните записи, на меѓубанкарски каматни стапки и на ЕУРИБОР-от како основна меѓубанкарска каматна стапка во евро-зоната).

Анализирано по одделни финансиски инструменти кои ги сочинуваат ликвидните средства, **најбрз годишен раст беше забележан кај паричните средства и средствата пласирани кај Народната банка, а во рамките на оваа категорија, растот произлегува од расположливите депозити во Народната банка во денари**¹⁰. **Благајничките записи, забележаа речиси незначителна квартална и годишна промена, со што се намали нивното учество во структурата на ликвидните средства на банките.**

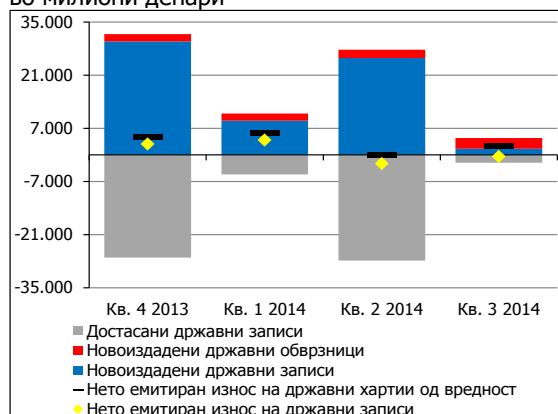
¹⁰ Согласно со Одлуката за расположливите депозити („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/12, 18/13, 50/13 и 166/13), банките можат да пласираат депозити во Народната банка: секој работен ден со рок на достасување од еден работен ден и еднаш неделно, со рок на достасување од седум дена. Каматните стапки на овие депозити во текот на третиот квартал од 2014 година изнесуваа 0,75% за депозитите преку ноќ и 1,25% за депозитите со рочност од седум дена. Почнувајќи од 15.10.2014 година каматните стапки на овие депозити се намалија за 0,25 процентни поени.

Графикон бр. 19

Квартална динамика на издадени и достасани државни хартии од вредност во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 20

Апсолутна квартална промена и релативна годишна промена на ликвидните средства според валутата во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Вложувањата на банките во државни хартии од вредност се намалија за 1,4% во текот на третиот квартал од 2014 година. Ова се должи на промените на примарниот пазар, каде што значително се намали понудениот износ на државни записи, што претставуваше основа за квартално намалување на учеството на државните хартии од вредност во вкупните ликвидни средства на банките за 2,1 процентен поен. Сепак, на годишна основа, вложувањата на македонските банки во домашните државни хартии од вредност бележат раст од 9,4%.

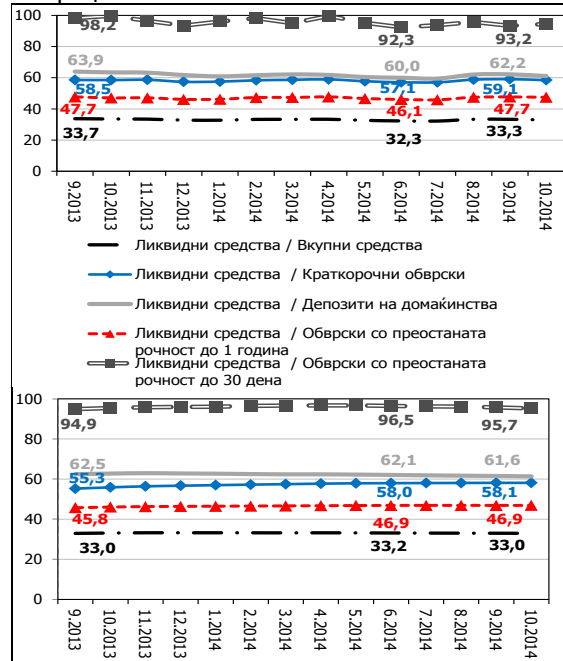
Во третиот квартал, забележителен **раст од 11,6% остварија средствата на банките на кореспондентните сметки и краткорочните депозити во странски банки**, кои, заедно со депозитите кај Народната банка, всушност, во целост го определија кварталниот и годишниот раст на ликвидните средства. Ова предизвика нагорен тренд во годишната стапка на промена на девизната компонента од ликвидните средства, којашто сепак доби позитивен предзнак дури во октомври 2014 година, што е само втор пат во текот на 2014 година. Историски ниските каматни стапки на меѓународниот меѓубанкарски пазар доведоа до релативно низок принос на девизните ликвидни инструменти, што, од своја страна, овозможи во изминатиот едногодишен период, кај девизните ликвидни средства да преовладуваат негативни стапки на промена. Ова го објаснува и историски релативно ниското учество на девизните ликвидни средства во вкупните ликвидни средства, коешто година изнесува 27,0%¹¹ на крајот од третиот квартал на 2014. Денарската компонента на ликвидните средства бележи годишен раст од 7,4% на крајот од третиот квартал, а нејзиното учество во вкупните ликвидни средства изнесува 73,0%.

¹¹ На 30.9.2014 година просечното петгодишно учество на девизните ликвидни средства во вкупните ликвидни средства изнесува 31,2%.

Графикон бр. 21

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем – состојба (горе) и дванаесетмесечен подвижен просек (долу)

во проценти

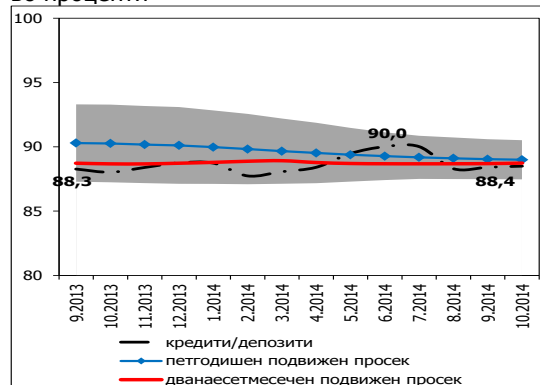

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 22

Динамика на показателот кредити / депозити

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Засенчениот дел во графиконот претставува распон од една стандардна девијација над и под петгодишниот подвижен просек на показателот.

2.2. Показатели за ликвидноста

Забрзувањето на растот на ликвидните средства во третиот квартал на 2014 година предизвика позитивни промени на показателите за ликвидноста на банкарскиот систем¹². Ликвидните средства зафаќаат речиси една третина од вкупните средства на банките, што директно ја илустрира стабилната ликвидносна позиција на домашните банки. Ликвидните средства покриваат речиси 60% од краткорочните обврски на банките и повеќе од 90% од обврските со договорна преостаната рочност до 30 дена.

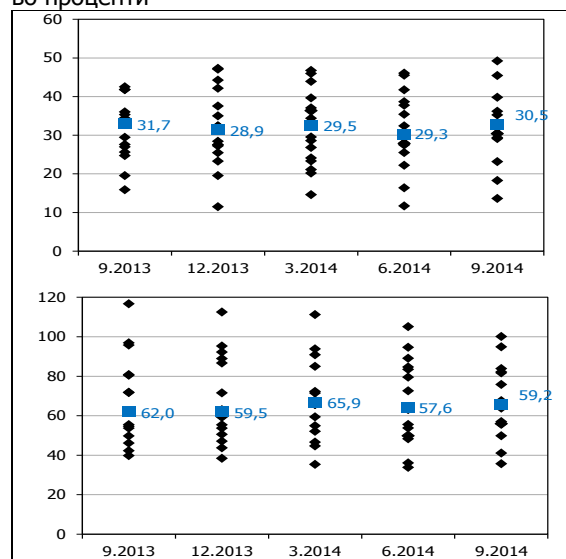
Во третиот квартал на 2014 година соодносот меѓу кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти остана на стабилно ниво од околу 90%. Подинамичниот раст на депозитите во третиот квартал на 2014 година, споредено со растот на кредитите, предизвика овој показател да забележи скромно намалување на квартална основа и да е под нивото на неговиот дванаесетмесечен и петгодишен подвижен просек. По одделни банки, на крајот од третиот квартал на 2014 година, овој показател се движи во интервал од 68,3% до 127,2%. Кај четири банки овој сооднос надминува 100%, што упатува на целосна искористеност на депозитите за кредитирање на приватниот сектор.

¹² При пресметка на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

Графикон бр. 23

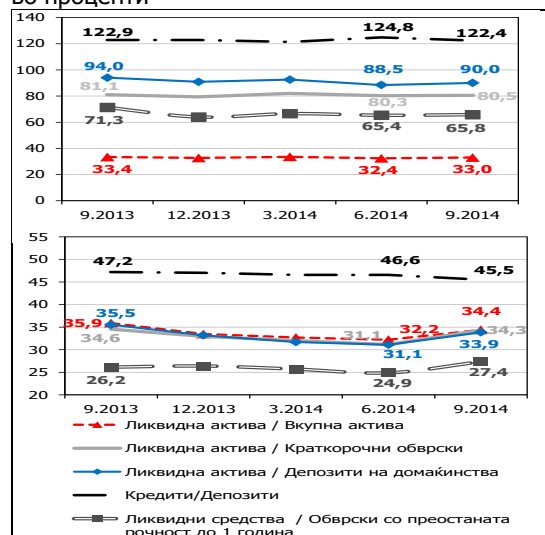
Динамика на учеството на ликвидните во вкупните средства (горе) и на покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства (долу), по одделени банки во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 24

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата - денари (горе) и девизи (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Набљудувано по одделни банки, учеството на ликвидните средства во вкупните средства, како и покриеноста на одделните категории обврски со ликвидни средства во третиот квартал од 2014 година, главно бележат зголемување. Исклучок претставува покриеноста на вкупните депозити со ликвидни средства, која, поради подинамичниот раст на депозитите, кај поголем број од банките забележа благо намалување.

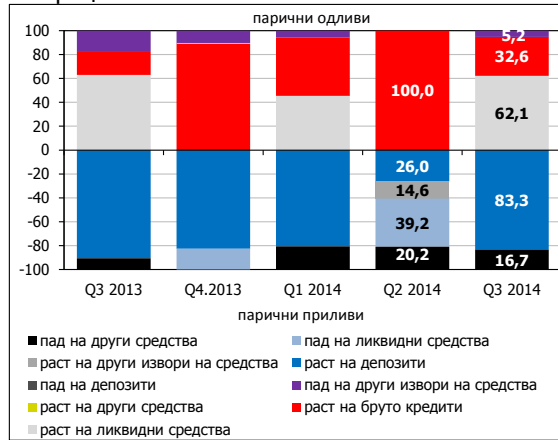
Во третиот квартал од 2014 година, **нагорен тренд имаат и показателите за ликвидноста според валутните карактеристики на средствата и обврските.** Притоа, зголемувањето на показателите е повидливо кај показателите за ликвидноста во девизи, што првенствено се должи на растот на краткорочните депозити во странски банки.

Стапките за ликвидност на банкарскиот систем¹³, претставени како однос меѓу средствата и обврските коишто достасуваат во следните 30 дена и 180 дена, на крајот од третиот квартал од 2014 година изнесуваат 2,4 и 1,5, соодветно, што е значително повисоко од 1, како пропишано минимално ниво.

¹³ Начинот на пресметка на стапките на ликвидност на банките може да се види во одредбите од Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/11, бр. 19/12 и бр.151/13).

Графикон бр. 25
Структура на паричните приливи и одливи на банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Со категоријата „други средства“ се опфатени средствата коишто не се кредити на нефинансиски субјекти и коишто не се вклучени во категоријата „ликвидни средства“ (пласманите во хартии од вредност кои не се дел од ликвидните средства, долгорочните пласмани во странски и домашни банки, задолжителната резерва во девизи, преземените средства за ненаплатени побарувања, основните средства итн.), како и ефектот од исправката на вредност на финансиските и нефинансиските средства, при чие зголемување доаѓа до пад на другите средства.

**Со категоријата „други извори на средства“ се опфатени сите извори на средства коишто не се депозити на нефинансиски субјекти (капиталот и резервите, депозитите на финансиски институции, заемите, субординираните инструменти итн.).

За разлика од претходниот квартал кога вкупните парични одливи¹⁴ на банките беа наменети за кредитирање, во третиот квартал на 2014 година најголемо учество во паричните одливи на банките имаа вложувањата во ликвидни средства (што соодветствува со забрзувањето на нивната квартална стапка на промена). Растот на кредитите определи околу една третина од паричните одливи на банките во третиот квартал на 2014 година. Промени на квартална основа се забележуваат и во структурата на паричните приливи на банките. За разлика од претходниот квартал, кога парични приливи на банките потекнуваа од повеќе извори, во овој квартал, во паричните приливи преовладуваат депозитите на нефинансиските субјекти (со 83,3%).

Депозитите, исто така, имаа најголем придонес во растот на вкупните извори на финансирање на банките во третиот квартал на 2014 година. Растот на депозитите во целост го надомести падот на изворите на финансирање врз основа на користени кредити, коишто на квартална основа се намалија за 3,4%, главно поради намиравање на краткорочни обврски кон странските матичните лица. Од рочен аспект, повеќе од половината од растот на изворите на финансирање произлегува од краткорочните извори, главно поради растот на депозитите на претпријатијата. Растот на долгорочните извори на финансирање придонесе со една третина во вкупниот квартален раст на изворите на финансирањето, првенствено поради растот на долгорочното штедење на населението.

¹⁴ Паричните одливи и паричните приливи на банките се добиени по индиректен пат, односно преку промената на салдата на одделните сметки од билансот на банките. Ефектот врз паричните текови на банките, којшто се должи на расходите и приходите коишто не претставуваат паричен одлив или прилив (на пример: отписи на кредити, ревалоризација на хартии од вредност коишто се расположливи за продажба или се чуваат за тргување, амортизација на основните средства, нето курсни разлики итн.) е составен дел на промената на соодветните билансни ставки на кои се однесува соодветниот прилив или одлив.

Табела бр. 1 Извори на финансирање на банките
во милиони денари и во проценти

Вид на извори на финансирање	30.6.2014		30.9.2014		Квартална промена	
	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Апсолутна	Релативна
Депозити на нефинансиски субјекти	267.616	71,1%	276.187	71,8%	8.571	3,2%
-од кои од матични лица	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Депозити на финансиски институции	16.233	4,3%	16.205	4,2%	-28	-0,2%
-од кои од матични лица	5.156	1,4%	4.598	1,2%	-558	-10,8%
Обврски по кредити, должнички хартии од вредност, субординирани обврски и хибридни капитални инструменти	42.290	11,2%	40.840	10,6%	-1.450	-3,4%
-од кои од матични лица	9.152	2,4%	7.608	2,0%	-1.544	-16,9%
Капитал и резерви и тековен финансиски резултат	45.317	12,0%	45.981	12,0%	664	1,5%
Останати извори на финансирање	5.072	1,3%	5.422	1,4%	350	6,9%
-од кои од матични лица	81	0,0%	50	0,0%	-31	-38,0%
Вкупно извори на финансирање	376.528	100,0%	384.635	100,0%	8.106	2,2%
Долгорочни извори на финансирање	146.089	38,8%	148.757	38,7%	2.668	1,8%
-од кои од матични лица	9.779	2,6%	9.199	2,4%	-580	-5,9%
Краткорочни извори на финансирање	180.050	47,8%	184.475	48,0%	4.425	2,5%
-од кои од матични лица	4.529	1,2%	3.006	0,8%	-1.523	-33,6%
Капитал и резерви и тековен финансиски резултат	45.317	12,0%	45.981	12,0%	664	1,5%
Останати извори на финансирање	5.072	1,3%	5.422	1,4%	350	6,9%
-од кои од матични лица	81	0,0%	50	0,0%	-31	-38,0%
Вкупно извори на финансирање	376.528	100,0%	384.635	100,0%	8.106	2,2%

Извор: Податоците се доставени од страна на банките врз основа на посебно барање од Народната банка и поради ова може да се јават разлики во однос на билансните податоци, кои банките ги доставуваат на редовна основа согласно со Одлуката за доставување податоци за состојбата и прометот на сметките од сметковниот план на банките и на финансиските извештаи.

Графикон бр. 26

Користени извори на финансирање од матичните лица
во денари и во проценти

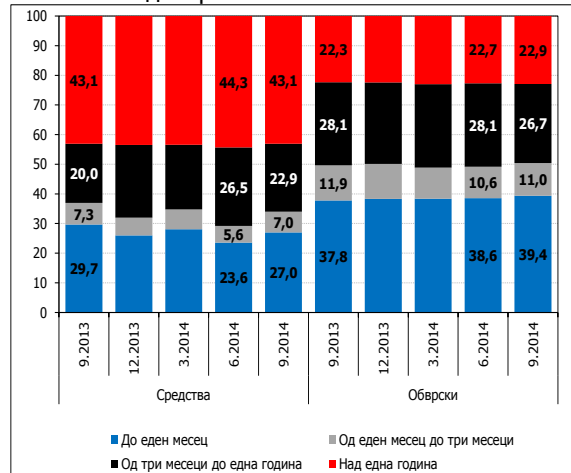
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Раздолжувањето на банките кон нивните матични субјекти продолжи и во третиот квартал од 2014 година. Веќе четири квартали по ред, годишната стапка на промена на изворите на финансирање од матичните лица е негативна и на крајот од септември 2014 година изнесува -23,8%. Речиси три четвртини од кварталниот пад на обврските кон матични субјекти се должи на враќање на краткорочен заем од една банка кон нејзиното матично лице. Со тоа, **на крајот од третиот квартал на 2014 година, учеството на обврските кон матичните лица во вкупните обврски на банките изнесува 3,6% што е најниско ниво од 2008 година.** Нивното учество во вкупните обврски на банките кон нерезидентите, на крајот од третиот квартал на 2014 година изнесува 33,8% и бележи пад од 4,2 и 7,3 процентни поени на квартална и на годишна основа, соодветно. Со враќањето на краткорочните обврски кон матичните лица, се зголеми долгорочната компонента во рочната структура на користените извори на финансирање на домашните банки од матичните лица, при што речиси 55% од обврските кон матичните лица се субординирани и хибридни капитални инструменти.

Графикон бр. 27

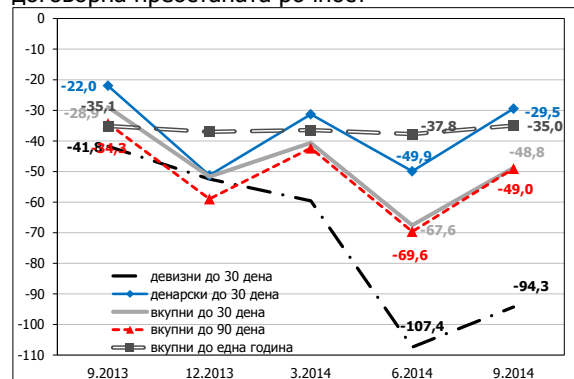
Структура на средствата и обврските на банките според нивната договорната преостаната рочност во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 28

Збирна разлика меѓу средствата и обврските на банките според договорната преостаната рочност процент од кумулативните средства со истата договорна преостаната рочност

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.3. Рочна структура на средствата и обврските

Во структурата на средствата на банките според договорната преостаната рочност (анекс бр. 28) во третиот квартал на 2014 година дојде до одредени промени, во насока на зголемување на учеството на средствата со пократка договорна рочност. Ова особено се забележува кај средствата со преостаната рочност до еден месец, што главно се должи на кварталниот раст на депозитите пласирани во Народната банка и на краткорочните депозити во странските банки. Наспроти ова, се намали учеството на средствата со преостаната рочност од три месеци до една година и над една година. Слични поместувањата се забележуваат и во структурата на обврските според нивната договорна преостаната рочност, но со значително помали промени на структурните учествата на обврските со одредена преостаната рочност.

Повидливите промени во рочниот профил на средствата, споредено со промените во преостанатата рочност на обврските на банките, детерминираа забележително квартално намалување на збирната негативна разлика меѓу средствата и обврските на банките според нивната договорна преостаната рочност. Ова движење беше поизразено кај денарскиот јаз, додека нешто помало стеснување се забележа кај девизниот јаз. Главен двигател на ова подобрување на рочната неусогласеност меѓу средствата и обврските според нивната договорна рочност беше растот на ликвидните средства во третиот квартал.

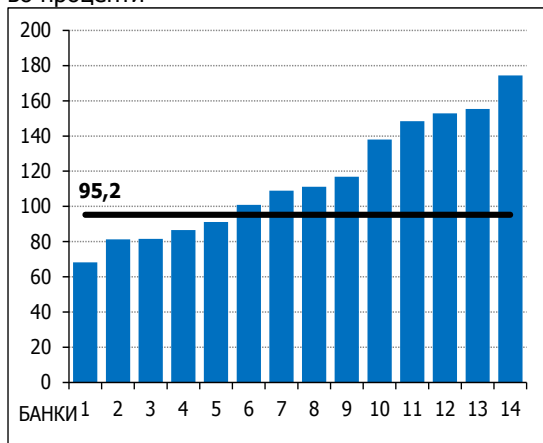
Банките имаат позитивни очекувања за стабилноста на депозитите како главен извор за финансирање на нивните активности, а според нивните очекувања и кумулативната разлика меѓу средствата и обврските во сите рочни сегменти е позитивна (анекс бр. 29). На 30.9.2014 година, банките очекуваат 80,2% од депозитите со преостаната рочност до три

Графикон бр. 29

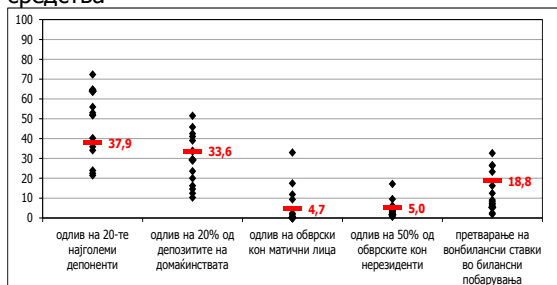
Намалување на ликвидните средства при симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови во проценти

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 30

Придонес на одделните комбинирани шокови во намалувањето на ликвидните средства при симулацијата за комбиниран ликвидносен шок како процент на намалување на ликвидните средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

месеци (84,3% на 30.6.2014 година) да покажат стабилност и да останат во банките во следните три месеци.

2.4. Стрес-тестирање - симулации за ликвидносни шокови

Симулациите за ликвидносни шокови ја потврдуваат стабилната ликвидносна позиција на банките, што се должи главно на задоволителното ниво на ликвидни средства со коешто располагаат. Ликвидните средства на ниво на банкарскиот систем се во износ кој овозможува намиравање и на најекстремно ликвидносен шок, којшто во временска рамка од 30 дена би предвидел комбинирани одливи на повеќе видови извори на финансирање¹⁵ надвор од банките.

Одделните претпоставени шокови имаат различен придонес во вкупниот процент на намалување на ликвидните средства. Најголем придонес во намалувањето на ликвидните средства, а со тоа и релативно најголемо значење за банките, произлегува од одливот на депозитите на 20-те најголеми депоненти, по што следи потенцијалниот одлив на 20% од депозитите на населението. Хипотетички, повлекувањето на изворите на финансирање од матичните лица, како и на одливот на 50% од обврските кон нерезидентите, имаат релативно скромно влијание врз вкупниот ликвидносен одлив при оваа симулација, што првенствено произлегува од нивното скромно учество во вкупната структура на изворите на финансирање на домашните банки.

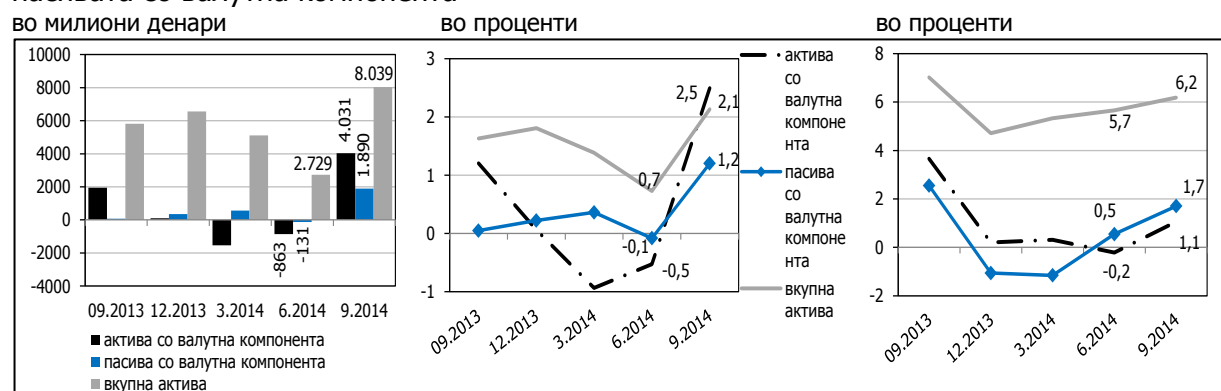
¹⁵ При симулацијата се претпоставува одлив на депозитите на дваесетте најголеми депоненти, на 20% од депозитите на населението, на обврските кон матичните субјекти со исклучок на обврските врз основа на субординирани инструменти и хибридни капитални инструменти коишто се исклучени од симулацијата, бидејќи согласно со регулативата за пресметка на адекватноста на капиталот евентуална нивна предвремена исплата е предмет на ограничување, на 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските кон нерезидентните матични лица на банките) и конверзија на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористените лимитите по основ на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциски сметки) во билансни побарувања. При спроведувањето на симулациите за ликвидносни шокови е изменена МБПР АД Скопје, поради законското ограничување за настап на депозитниот пазар.

При симулациите се претпоставува дека одливите кај одделните шокови се пропорционални на договорната рочна структура на одделните извори на финансирање за коишто е претпоставен одливот на 30.9.2014 година. Вака добиената рочна структура на претпоставените одливи, служи за пресметка на краткорочните обврски после симулираните одливи.

3. Валутен ризик

Во третиот квартал од 2014 година, значењето на валутниот ризик за стабилноста на банкарскиот систем, мерено преку учеството на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките, остана релативно ниско. Тоа дополнително се намалува во услови на стабилен девизен курс на денарот во однос на еврото (еврото е најзастапената странска валута во билансите на банките). На 30.9.2014 година, сите банки го почитуваат пропишаниот лимит за агрегатната девизна позиција (30% од сопствените средства).

Графикон бр. 31 Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 32 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал од 2014 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента изнесува 6.212 милиони денари, што во споредба со претходниот квартал претставува значително зголемување за 2.141 милиони денари, или за 52,6%. Проширувањето на јазот во третиот квартал произлегува од порастот на активата во девизи (3.114 милиони денари),¹⁶ иако расте и пасивата во девизи (1.453 милиони денари)¹⁷. Порастот на позициите со девизна клаузула е помал.

Составот на активата и пасивата со валутна компонента е прикажан во анексите бр. 30 и 31.

¹⁶ Во рамките на активата во девизи, најголем пораст бележат тековните сметки во странски банки.

¹⁷ Порастот на пасивата во девизи најмногу произлегува од тековните сметки.

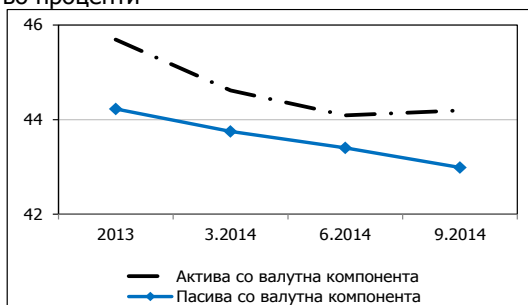
Графикон бр. 33 Учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките

во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 34 Учество на активата и пасивата со валутна компонента* во вкупната актива на банките во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Во рамки на активата, кредитите и каматите се намалени за износот на извршената исправка на вредноста. Исклучена е и „МБПР“ АД Скопје.

Табела бр. 2 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента во проценти

Валута	31.3.2014		30.6.2014		30.9.2014	
	Актива	Пасива	Актива	Пасива	Актива	Пасива
	EUR	88.8	88.4	88.7	87.8	89.1
USD	6.8	7.2	6.8	7.5	6.5	7.4
CHF	2.1	2.1	2.1	2.1	2.0	2.1
Останато	2.4	2.4	2.4	2.5	2.4	2.5
Вкупно	100	100	100	100	100	100

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

И покрај значителното зголемување на учеството на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките (за 4,9 процентни поени)¹⁸, изложеноста на банкарскиот систем на валутен ризик, мерена според овој показател, е на ниско ниво.

Растот на девизната актива во третиот квартал од 2014 година, го прекина надолниот тренд на учеството на активата со валутна компонента во вкупната актива на банкарскиот систем, кој забележа минимален пораст од 0,1 процентен поен. Од друга страна, учеството на пасивата со валутна компонента продолжи да се движи во надолна линија и во третиот квартал од 2014 година.

На 30.9.2014 година, сите банки го исполнуваат пропишаниот лимит за агрегатната девизна позиција (30% од сопствените средства), а еврото и натаму остана најзастапената валута во активата и пасивата на банките.

Табела бр. 3 Распределба на банките според учеството на ОДП по одделни валути и агрегатната девизна позиција во СС

Опис	Број на банки								Агрегатна девизна позиција / СС
	ОДП по одделни валути / СС								
	EUR		USD		CHF		Останато		
	Д	К	Д	К	Д	К	Д	К	
до 5%		3	7	7	7	6	13	1	3
5%-10%									
10%-20%	6	1							7
20%-30%	4								4
над 30%									

Објаснување на кратенките: СС - сопствени средства, ОДП - отворена девизна позиција, Д-долга позиција, К-кратка позиција.

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

¹⁸ Порастот се должи на проширувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента при истовремено намалување на сопствените средства на банките.

4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Изложеноста на банките во Република Македонија на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности расте во третиот квартал од 2014 година, но сè уште е незначителна во споредба со изложеноста на останатите ризици со кои тие се соочуваат при своето работење. Имено, се забележа квартално намалување на кредитите со прилагодлива каматна стапка, а раст на кредитите со фиксна и променлива каматна стапка. Ова се рефлектира и врз пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности, која забележа негативно отстапување од досегашниот тренд за пондерираната вредност на портфолиото со прилагодливи каматни стапки, како показател за намалувањето на активностите на банките со овој вид каматни стапки.

Графикон бр. 35
Структура и состојба на
каматочувствителните средства и
обврски, според типот на каматните
стапки
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Каматочувствителните средства и обврски на банките, во третиот квартал од 2014 година пораснаа за 2,7% (на 30.06.2014 година растеа за 0,03% и 0,4%, соодветно). Кварталниот раст на страната на активата се должи на растот на позициите со фиксни¹⁹ и променливи²⁰ каматни стапки, (за 3,7% и 21,2%, соодветно), наспроти намалувањето на средствата со прилагодливи²¹ каматни стапки. Поконкретно, се зголемија пласманите на кореспондентните сметки во странство и кредитите со фиксна и променлива каматна стапка, а се намалија кредитите со прилагодлива каматна стапка.

Кварталното зголемување на каматочувствителните обврски е резултат на растот кај орочените депозити (за 2,8%) и трансакциските сметки (за 9,2%) со прилагодлива каматна стапка. Во рамки на пасивата се намалија позициите со фиксна каматна стапка (за 0,8%) и со променлива каматна стапка (за 11,7% и тоа заради намалувањето на обврските врз основа на кредити).

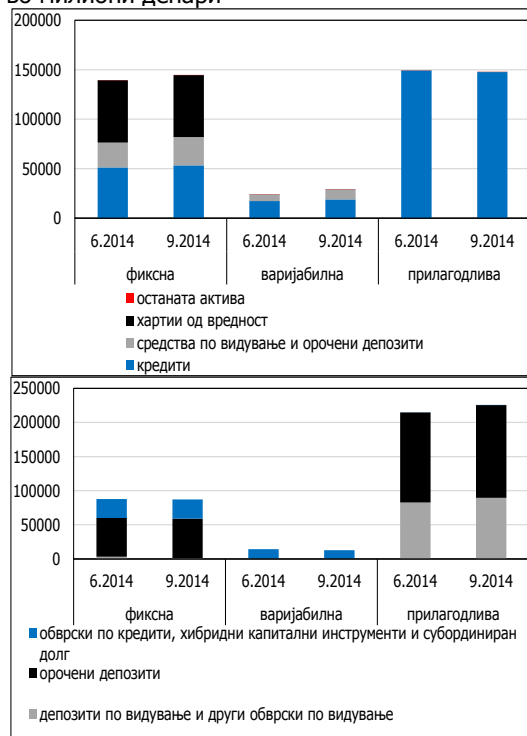
¹⁹ Фиксна каматна стапка - каматна стапка којашто за целиот период на договорот со клиентот останува непроменета, односно банката нема право да ја менува висината на каматната стапка, којашто е номинално утврдена во договорот.

²⁰ Променлива (варијабилна) каматна стапка - каматна стапка којашто е директно зависна од одредена референтна каматна стапка (ЕУРИБОР, СКИБОР, ЛИБОР и сл.) зголемена за одредена каматна маргина, согласно со актите на банката. Промената на каматната стапка зависи од промената на висината на референтната каматна стапка, но и од промената на утврдената маргина (главно според еднострана одлука на банката).

²¹ Прилагодлива каматна стапка - каматна стапка чијашто висина се менува врз основа на одлука на соодветен орган на банката, а не врз основа на одредена референтна каматна стапка или индекс. Со еднострано прилагодливите каматни стапки, банките го пренесуваат сопствениот ризик од промена на каматните стапки, врз своите клиенти, а можат да служат и како инструмент за управување со ликвидноста и профитабилноста од страна на банките.

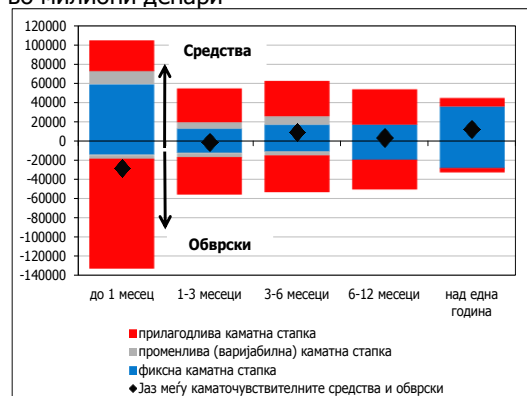

Графикон бр. 36
Каматочувствителни средства (горе) и обврски (долу), според позициите и типот на каматните стапки во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 37
Каматочувствителни средства и обврски, според рочноста и типот на каматната стапка во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Ваквите промени не влијааа врз структурата на каматочувствителната актива и пасива, која остана неизменета во однос на претходните квартали.

Каматочувствителните средства со прилагодлива каматна стапка скоро во целост се состојат од кредити. Овие средства забележаа квартално намалување за -1,1%. Од друга страна, во третиот квартал се зголемија кредитите со променлива и фиксна каматна стапка²² (за 9,8% и 3,9%, соодветно). Во структурата на каматочувствителните средства со фиксна каматна стапка преовладуваат пласманите во хартии од вредност (со учество од 43,2%) и кредитите (со учество 36,8%).

Високото учество на позициите со прилагодливи каматни стапки во каматочувствителната пасива е резултат на орочените депозити и депозитите по видување. Во рамки на орочените депозити, 70,1% се со прилагодлива каматна стапка.

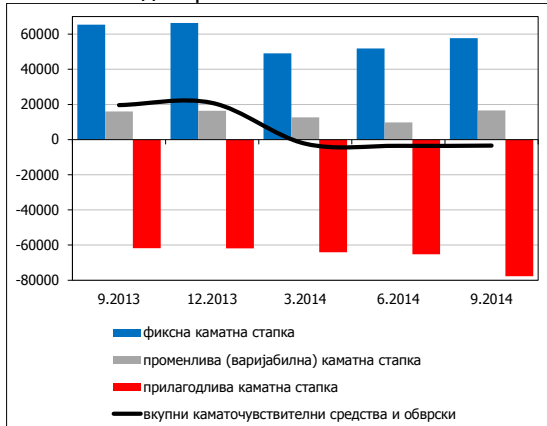
Анализирано според рочноста, прилагодливите каматни стапки го имаат главното место во повеќето рочни сегменти од каматочувствителните средства и обврски до една година. Исклучок претставуваат каматочувствителните средства во рочниот сегмент до еден месец, кај кои преовладуваат позициите со фиксна каматна стапка како резултат на пласманите на банките во хартии од вредност. Во истиот рочен сегмент, на страната на пасивата, трансакциските сметки, односно обврските по видување со прилагодлива каматна стапка зафаќаат најголем дел. Рочната структура на позициите со прилагодливи каматни стапки ги претставува очекувањата на банките за периодот на можното приспособување на висината на каматните стапки.

²² Во позициите со фиксна каматна стапка се вклучени и кредитите коишто имаат фиксна каматна стапка само во првите неколку години од одобрувањето на кредитот, а која, после тој иницијален период, таа повеќе не е фиксна. Овие типови кредити се особено присутни во последните неколку години кај станбените кредити.

Графикон бр. 38

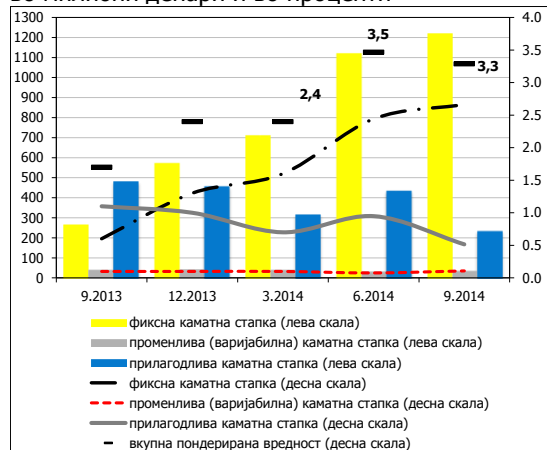
Јаз помеѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматната стапка во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 39

Пондерирана вредност (лева скала) и однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства (десна скала), според типот на каматната стапка во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал јазот помеѓу каматочувствителните средства и обврски, е позитивен кај позициите со фиксна и со променлива каматна стапка, а се продлабочи негативниот јаз кај позициите со прилагодлива каматна стапка. Негативниот јаз кај позициите со прилагодлива каматна стапка се зголеми за 3,4 милиони денари и тоа како резултат на порастот на депозитите наспроти намалувањето на кредитите со прилагодлива каматна стапка. Од друга страна, растот на коресподентните сметки и кредитите, е причина за проширениот позитивен јаз кај позициите со фиксна и променлива каматна стапка.

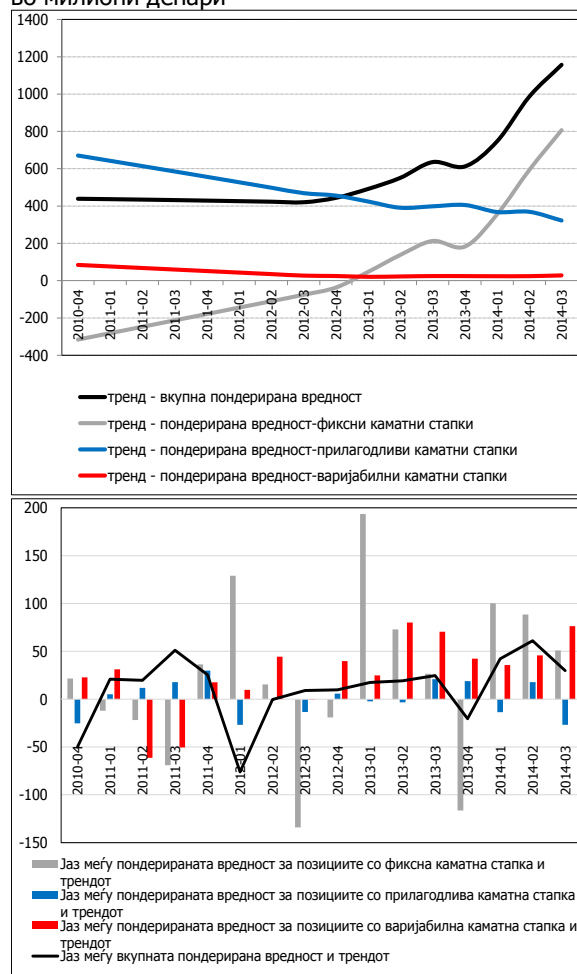
Ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарските активности во третиот квартал од 2014 година остана на ниско ниво. Ова го потврдува ниското учество на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности²³ во сопствените средства, коешто во овој квартал и се намали. Анализирани по одделни банки, соодносот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарските активности и сопствените средства се движи во интервал од 0,04% до 13,6%, со медијана од 4,6% и трет квартал од 5,6%. Овој ризик ќе остане незначителен за банките, сè додека се користат прилагодливите каматни стапки и кај средствата и кај обврските.

²³ Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја прикажува промената на економската вредност на ова портфолио како резултат на оцената за промената на каматните стапки со користење стандарден каматен шок (паралелна позитивна или негативна промена на каматните стапки за 200 основни поени). Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на ниво на банкарскиот систем се добива со агрегирање на пондерираните вредности на портфолиото на банкарски активности на одделните банки. Според регулативата, доколку односот помеѓу пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката е еднаков или поголем од 20%, банката е должна да утврди предлог-мерки за негово намалување.

Графикон бр. 40

Тренд на пондерираната вредност (горе) и јаз меѓу пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и нејзиниот тренд (долу) во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Анализата на трендот²⁴ на пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности за последните четири години покажува дека и покрај тоа што банките најмногу ги користат прилагодливите каматни стапки, нагорен тренд има пондерираната вредност на активностите со фиксни каматни стапки. На растот на пондерираната вредност на портфолиото на банките со фиксни каматни стапки најмногу влијаат кредитите со резидуална рочност помеѓу 10 и 15 години, поради нивниот раст, но и поради повисокиот пондер на позициите со подолг рок при утврдувањето на пондерираната вредност. Од друга страна, надолниот тренд на пондерираната вредност на активностите со прилагодлива каматна стапка најмногу е резултат на намалувањето на кредитите со прилагодлива каматна стапка коишто имаат пократка резидуална рочност. Ова укажува на тоа дека банките постепено ја намалуваат употребата на прилагодливите каматни стапки под влијание на конкуренцијата на пазарот и натпреварот за подобра пазарна позиција, но и го преземаат ризикот од идните промени на висината на каматните стапки.

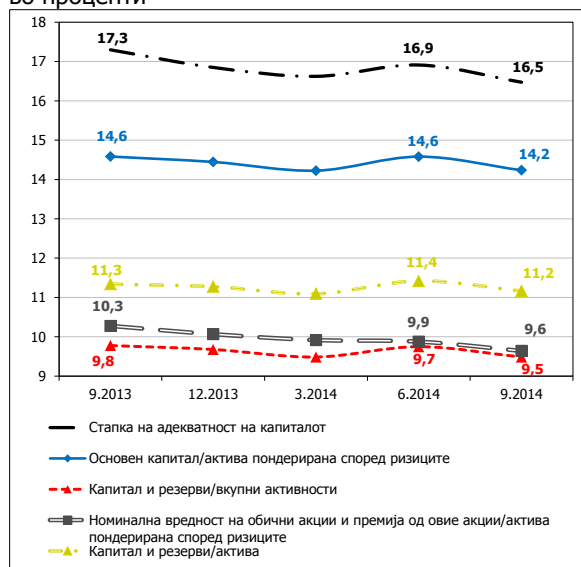
Јазот (разликата) меѓу пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и нејзиниот тренд, во последниот квартал се намалува, се приближува до трендот за целиот период и останува позитивен. Пондерираната вредност за активностите со прилагодлива каматна стапка во овој квартал има негативно отстапување од трендот, што е уште еден показател за намалувањето на активностите на банките со прилагодливи каматни стапки.

²⁴ Трендот на пондерираната вредност е пресметан со користење на филтерот на Ходрик-Прескот со ламбда 1600 (препорачана вредност за квартални податоци).

5. Ризик од несолвентност

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат извесно намалување во третиот квартал од 2014 година, што произлегува од забрзувањето на растот на активностите на банките, при истовремено речиси непроменето ниво на капиталните позиции. Капиталните барања за покривање и на кредитниот ризик и на валутниот ризик забележаа квартален раст. Резултатите од стрес-тестирањето спроведено на 30.9.2014 година се малку послаби во однос на 30.6.2014, но банкарскиот систем и натаму е отпорен на хипотетичките шокови.

Графикон бр. 41
Показатели за солвентноста
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

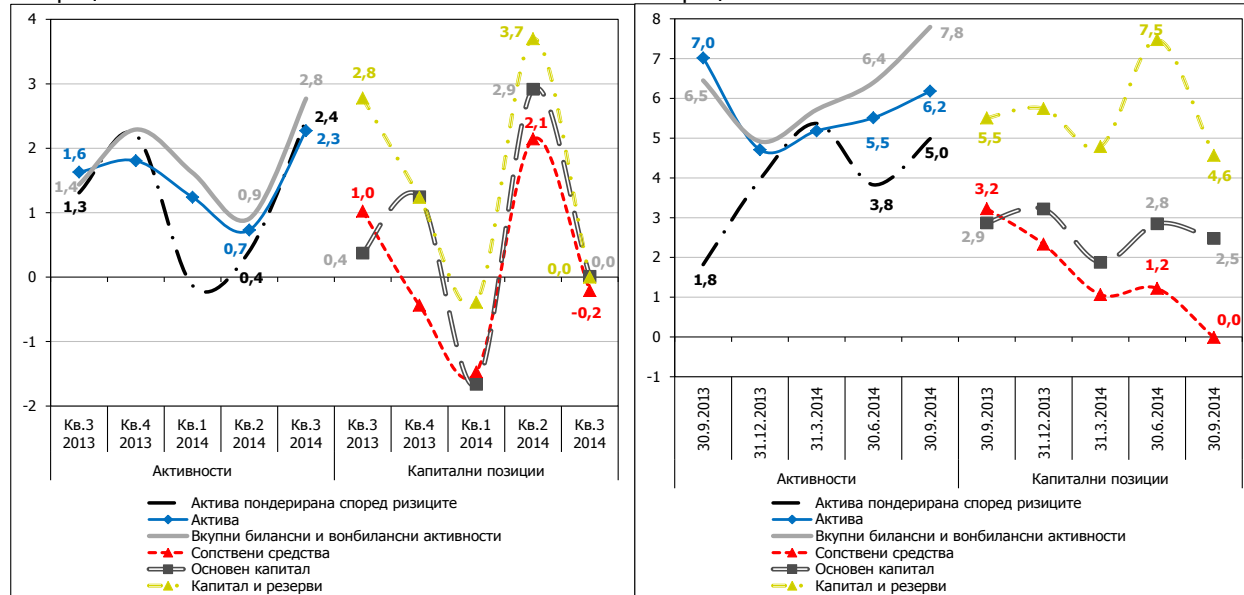
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат извесно намалување во третиот квартал од 2014 година. Капиталните позиции на банкарскиот систем останаа речиси непроменети во третото тримесечје од 2014 година, што во услови на позначително забрзување на растот на активностите, предизвика намалување на показателите за солвентноста, од 0,2 процентни поени (кај стапките на капитализираност), до 0,4 процентни поени (кај стапката на адекватност на капиталот и соодносот меѓу основниот капитал и активата пондерирана според ризиците).

Графикон бр. 43

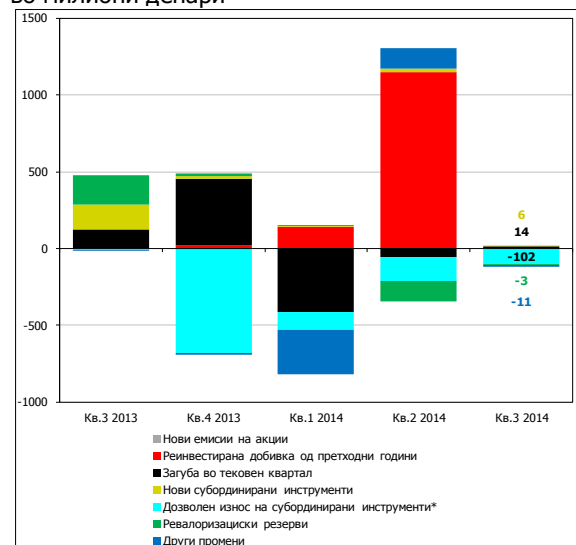
Стапки на промена на компонентите на показателите за солвентноста, квартални (лево) и годишни (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 42

Структура на кварталните промени на сопствените средства во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешки: * Се мисли на промените во износот на веќе издадените субординирани инструменти, коишто произлегуваат од исполнувањето / неисполнувањето на регулаторните правила за вклучување на овие инструменти во пресметката на сопствените средства.

5.2. Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

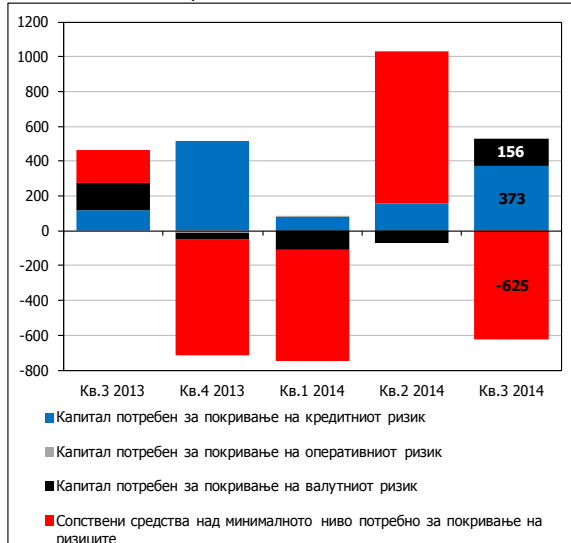
Сопствените средства на банкарскиот систем забележаа минимален квартален пад од 96 милиони денари, или за 0,2%, што е речиси во целост, условено од намалувањето на дозволеният износ на субординираните инструменти коишто се вклучуваат во пресметката на дополнителниот капитал кај две банки²⁵. Наспроти тоа, една банка од групата мали банки издаде нов субординиран инструмент, но во скроман износ од само 6 милиони денари. На годишна основа, сопствените средства забележаа намалување од само 6 милиони денари. Квалитетот на сопствените средства, и натаму, е на високо ниво, со учество на основниот капитал во вкупните сопствени средства од, преку 86%.

²⁵ Станува збор за субординирани инструменти, коишто се навлезени во последните пет години до рокот на достасување, со што, согласно со регулативата, се вклучуваат по дисконтирана вредност во пресметката на сопствените средства.

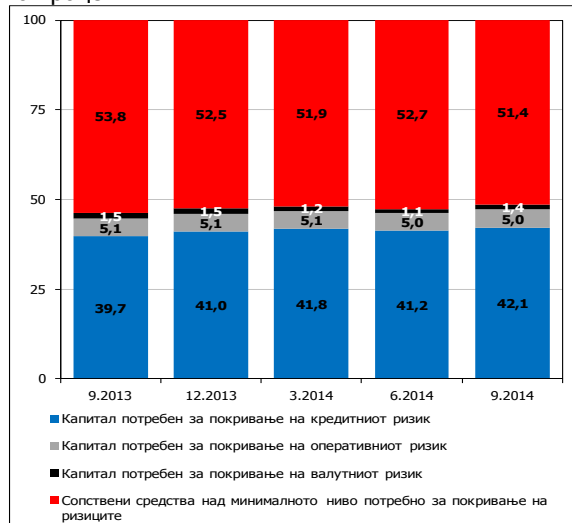

Графикон бр. 44
Структура на кварталните промени на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 45
Структура на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства на одделните групи банки се прикажани во анексот бр. 33.

5.3. Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем

Регулаторниот капитал потребен за покривање на ризиците (или капиталните барања)²⁶ забележа квартален раст од 529 милиони денари, или за 2,4%. Новите капитални барања беа покриени преку ангажирање на „слободниот“ капитал на банкарскиот систем, а неговиот износ се намали и поради кварталното намалување на вкупните сопствени средства на банките. Така, во третиот квартал од 2014 година, сопствените средства над минималното ниво потребно за покривање на ризиците се намалија за 625 милиони денари, или за 2,6%. Околу 70% од зголемувањето на капиталните барања за покривање на ризиците се резултат на поголемиот износ на регулаторен капитал потребен за покривање на кредитниот ризик (за 373 милиони денари, или за 2%), што најмногу произлегува од поголемите пласманите кај странски банки и растот на портфолиото на мали кредити. Капиталните барања за покривање на валутниот ризик забележаа квартален раст, и се поголеми за 156 милиони денари, или за 32,1%. На годишна основа (30.9.2013 - 30.9.2014 година), капиталните барања за покривање на кредитниот ризик бележат раст од 1.128 милиони денари (или за 6,2%), што најмногу произлегува од зголемувањето на побарувањата врз основа на портфолиото на мали кредити и побарувањата од други трговски друштва. Истовремено, „слободниот“ капитал на банкарскиот систем се намали за 1.060 милиони денари (или за 4,3%), а годишен пад бележат и капиталот потребен за покривање на валутниот ризик (од 62 милиони денари, или за 8,9%) и капиталните барања за покривање на оперативниот ризик (за 11

²⁶ Капиталните барања се утврдуваат на нивото од 8% од активата пондерирана според ризиците.

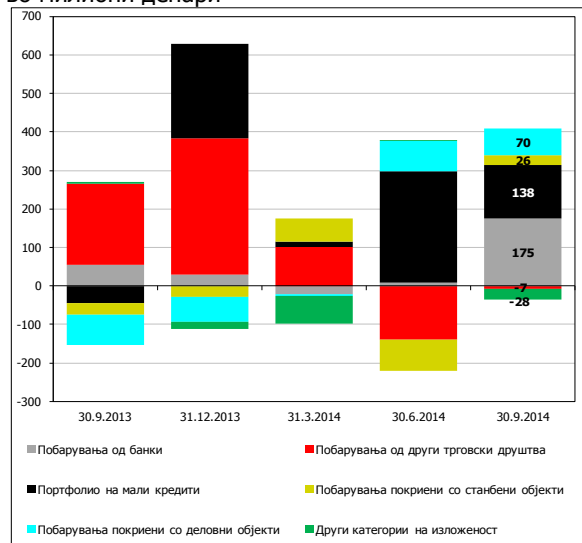

Графикон бр. 46

Квартални промени на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, по одделни категории на изложеност

во милиони денари

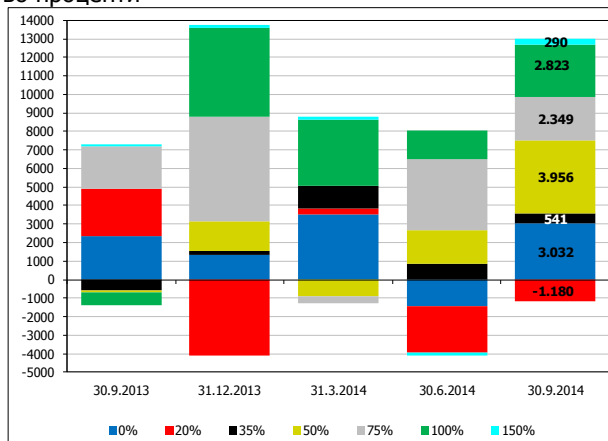
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

милиони денари или за 0,5%). И покрај искористувањето на дел од „слободниот“ капитал на банкарскиот систем за покривање на новите капитални барања за кредитниот ризик, сопствените средства над минималното ниво потребно за покривање на ризиците се, и натаму, на релативно високо ниво и претставуваат повеќе од половина од вкупните сопствени средства.

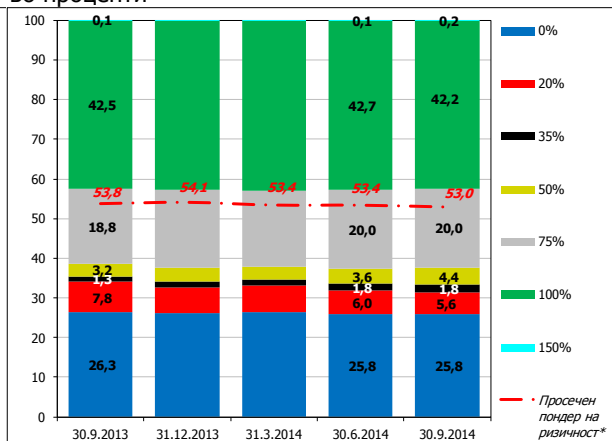
Поголемите пласмани кај странски банки, зголеменото финансирање на потрошувачката на домаќинствата и одреденото зголемување на кредитирањето на претпријатијата условија квартален раст на активностите на банките, коишто се вклучуваат во пресметката на активата пондерирана според кредитниот ризик со повисоки пондери на ризичност, од 50%, 75% и 100% (за 9.129 милиони денари, или за 3,1%). Истовремено, изложеноста на банките со пониски пондери на ризичност, од 0%, 20% и 35% бележи раст од 2.393 милиони денари (или за 1,6%) што произлегува од поголемите пласмани на банките во депозити кај НБРМ и зголеменото станбено кредитирање.

Графикон бр. 47 Квартални промени (лево) и структура на вкупната билансна и вонбилансна изложеност (десно), според пондерите на ризичност

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: *Просечниот пондер на ризичност на вкупната билансна и вонбилансна изложеност се пресметува како сооднос меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и нето билансната и вонбилансната изложеност на банките.

Од друга страна, во третото тримесечје од 2014 година, просечниот пондер на

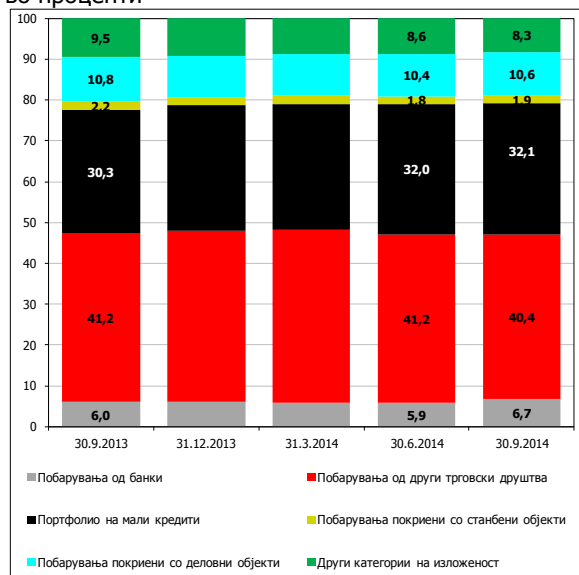
ризичност на вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банкарскиот систем²⁷ се намали за 0,4 процентни поени и се спушти до ниво од 53%.

Повеќе детали за капиталните барања за покривање на ризиците и стапката на адекватноста на капиталот, по одделни групи банки се прикажани во анексот бр. 34

5.4. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Спроведеното тестирање на отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки во Република Македонија на симулирани шокови упатува на малку послаби резултати во споредба со 30.6.2014 година. Тие најмногу се должат на пониската адекватност на капиталот на банкарскиот систем пред симулациите, но, при одделни симулации, произлегуваат и од малку поизразената чувствителност на некои банки на претпоставените шокови, во споредба со 30.6.2014 година. Сепак, адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при ниту една од симулациите, иако кај поединечни банки се воочува хипотетичка потреба за докапитализација при симулираните екстремни шокови. Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик имаат најголемо влијание врз стабилноста на банкарскиот систем. Во рамки на кредитната изложеност кон нефинансиски субјекти, симулациите покажуваат дека е потребен раст од 89% на нефункционалната кредитна изложеност, односно премин на 13,8% од редовната кон нефункционалната кредитна изложеност за адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на законски минималното ниво од 8%. Овие симулации би довеле до речиси двојно зголемување на учеството на нефункционалната во вкупната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти (од

Графикон бр. 48
Структура на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, по одделни категории на изложеност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

²⁷ Пресметан како сооднос меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност.

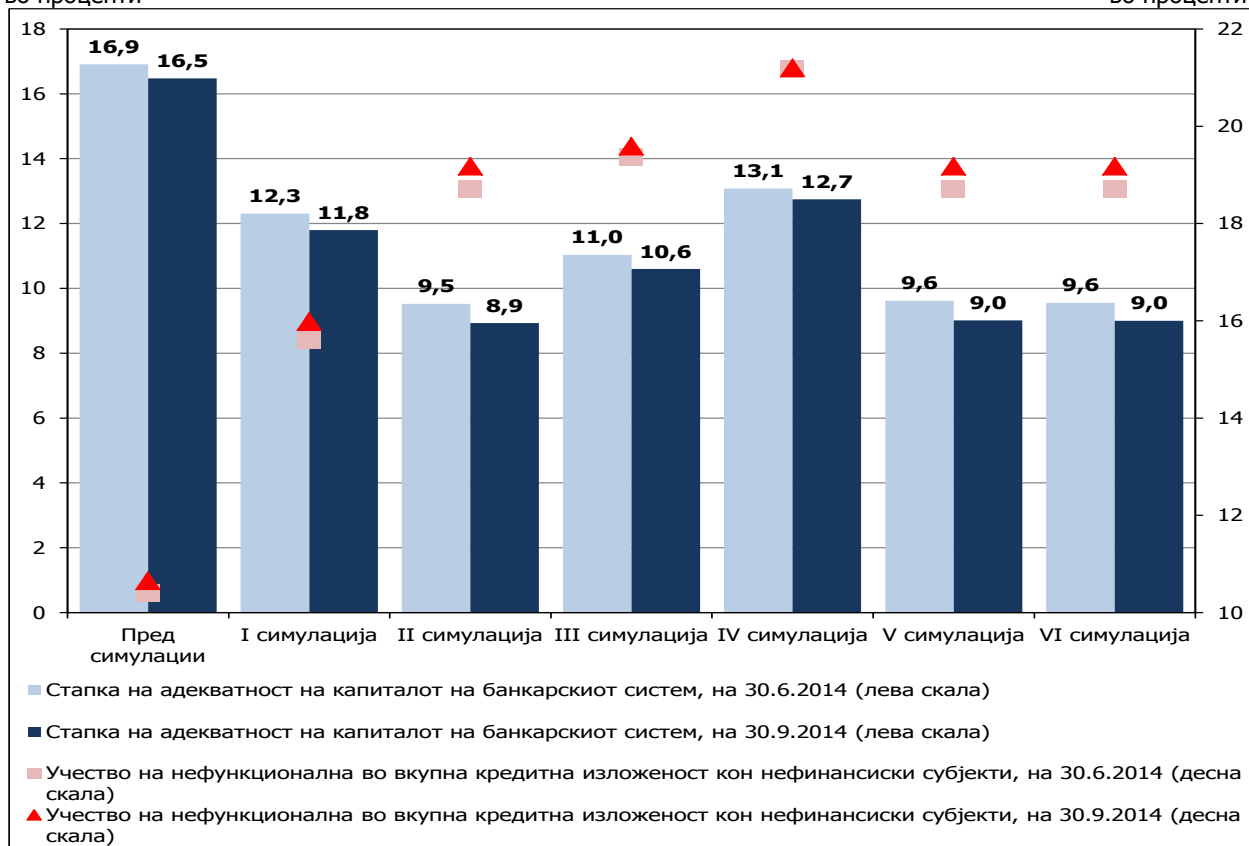
тековните 10,7%, на 20,1%). Сепак, станува збор за прилично екстремни и помалку веројатни симулации, особено на краток рок.

Графикон бр. 49

Резултати од симулации на кредитни и комбинирани шокови, со состојба на 30.9.2014 година

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Стрес-тестирањето ги опфаќа следниве симулации:

I симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 50%;

II симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%;

III симулација: Премин на 10% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти;

IV симулација: Прекласификација во „B - нефункционално“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиски субјекти (вклучувајќи ги и поврзаните субјекти);

V симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

VI симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

**Забелешка: Кредитната изложеност кон нефинансиски субјекти ја вклучува вкупната кредитна изложеност намалена за изложеноста на банките кон финансиски институции и држава, односно кон клиенти од дејностите „финансиски дејности и дејности на осигурување“ и „јавна управа и одбрана и задолжително социјално осигурување“.

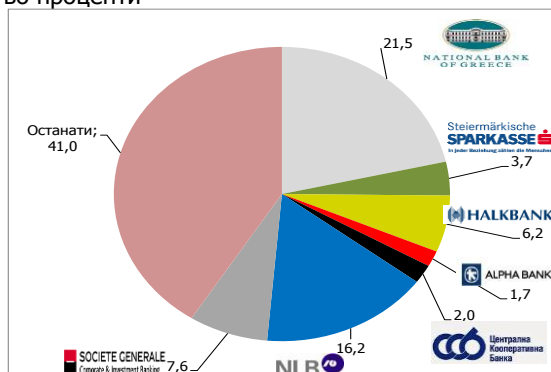
III. Структурни карактеристики, позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем

1. Структура на банкарскиот систем

Во третиот квартал од 2014 година, бројот на банките коишто го сочинуваат банкарскиот систем во Република Македонија се намали за една, и изнесува **петнаесет банки**. Намалувањето произлегува од завршувањето на постапката за присоединување на „Поштенска банка“ АД Скопје кон „Еуростандард банка“ АД Скопје²⁸.

Графикон бр. 50

Пазарно учество на подружниците на странските банки (актива)
во проценти

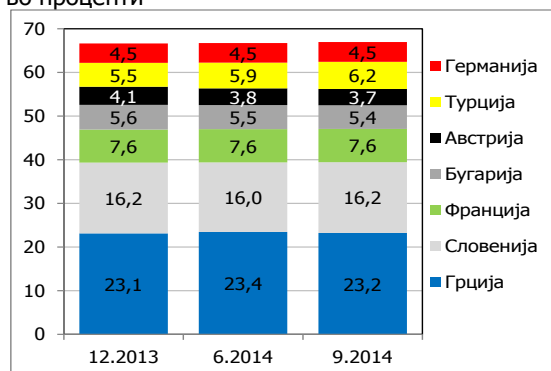

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во македонскиот банкарски систем преовладува странскиот капитал. Од вкупно петнаесет банки, еднаесет се во доминантна странска сопственост. Седум од нив се подружници на странски банки, чие пазарно учество минимално се зголеми во однос на претходниот квартал (за 0,1 процентен поен) и на 30.9.2014 година изнесува 59,0%.

Графикон бр. 51

Пазарно учество (актива) на банките според земјата на потекло на доминантниот странски акционер*
во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

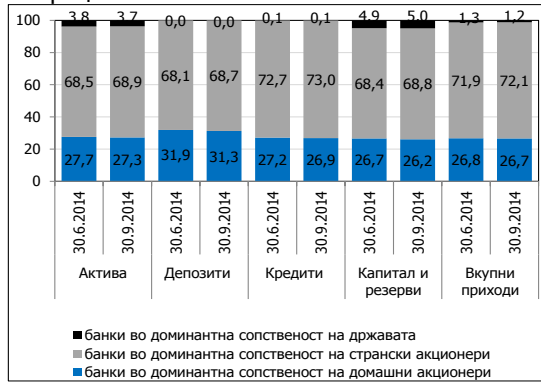
*Банките коишто се во домашна сопственост, како и банките коишто немаат доминантен странски сопственик не се вклучени во графиконот.

Минимален пораст (за 0,2 процентни поени) забележа и пазарното учество (според активата) на банките коишто имаат доминантен странски акционер. Нивното учество изнесува 66,9%.

²⁸ Решението од Централниот регистар на Република Македонија за статусната промена – присоединување на „Поштенска банка“ АД Скопје кон „Еуростандард банка“ АД Скопје е издадено на 1.7.2014 година, откако „Поштенска банка“ АД Скопје престана да постои како посебно правно лице.

Графикон бр. 52

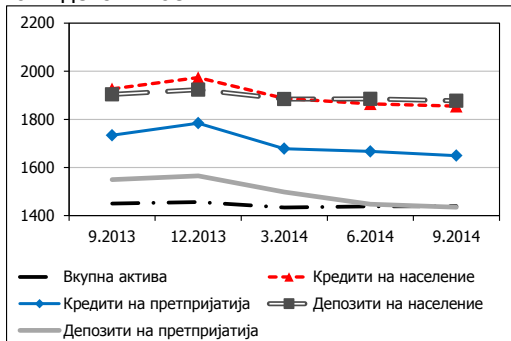
Структура на поважните позиции од билансите на банките според претежната сопственост на банките во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 53

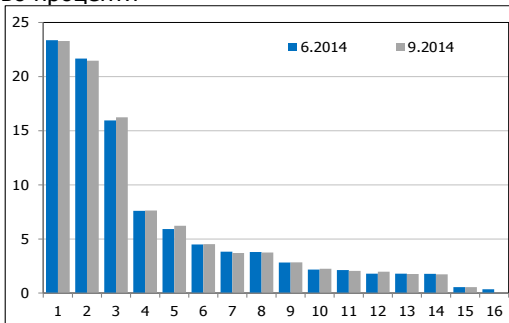
Херфиндалов индекс
во индексни поени

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 54

Учество на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Во третиот квартал, бројот на банките е намален за една банка.

Банките коишто се во доминантна странска сопственост го зафаќаат најголемиот дел од сите поважни позиции од билансите на банките, со учество околу 70%.

Индексите за мерење на концентрацијата (Херфиндаловиот индекс²⁹ и показателите ЦР5) укажуваат на релативно висока концентрација во банкарскиот систем пред сè кај банкарските активности со населението.

Високата концентрација се потврдува и преку учеството на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем. Најголемиот дел од банкарските активности се сконцентрирани кај најголемите три банки. Од вкупниот број банки, девет имаат пазарно учество помало од 4%, при што нивното заедничко учество во вкупната актива изнесува 20,6%.

2. Активности на банките

Закрепнувањето на домашната економија имаше позитивно влијание врз растот на активностите на домашните банки, а особено врз растот на депозитното јадро. Ова се воочи и во третиот квартал од 2014 година, кога активата на банкарскиот систем растеше со забрзано темпо, коешто во најголем дел беше поттикнато од забрзаниот раст на депозитите и тоа пред сè на корпоративниот сектор. Наспроти ова, во третиот квартал од годината растот на кредитите забави, и кај секторот „домаќинства“ и кај корпоративниот сектор. Сепак, годишните промени упатуваат на забрзување на кредитниот раст. Веќе во октомври 2014 година, кредитната активност повторно забрза и тоа пред сè кај корпоративниот сектор (и на квартална и на годишна основа). Продолжи трендот на позитивни промени во валутната структура на изворите на средства и пласманите на банките.

Табела бр. 4 Структура на активата и пасивата на банкарскиот систем

Биланс на состојба	Износ во милиони денари			Структура (во проценти)			Промена 9.2014/6.2014		Промена 9.2014/9.2013	
	30.9.2013	30.6.2014	30.9.2014	30.9.2013	30.6.2014	30.9.2014	Во милиони денари	Во проценти	Во милиони денари	Во проценти
Парични средства и средства на сметки кај НБРМ	40,437	39,783	43,809	10.7	10.5	11.4	4,026	10.1	3,372	8.3
Вложувања во хартии од вредност	60,799	64,848	63,859	16.8	17.2	16.6	-989	-1.5	3,060	5.0
Пласмани кај банки и други финансиски институции	46,264	42,702	45,758	12.7	11.3	11.9	3,056	7.2	-506	-1.1
<i>Бруто пласмани кај банки и останати финансиски институции</i>	46,435	42,854	45,848	12.8	11.4	11.9	2,994	7.0	-587	-1.3
<i>Акумулирана амортизација на пласманите кај банки и останати финансиски институции</i>	-3	-2	-3	0.0	0.0	0.0	-1	29.1	-1	23.0
<i>Исправка на вредноста на пласманите кај банки и останати финансиски институции</i>	-168	-149	-86	0.0	0.0	0.0	63	-42.1	82	-48.7
Кредити на нефинансиски субјекти (нето)	194,781	210,787	213,247	53.7	55.9	55.3	2,461	1.2	18,466	9.5
<i>Бруто кредити на нефинансиски субјекти</i>	223,288	240,738	244,150	61.5	63.8	63.4	3,412	1.4	20,862	9.3
<i>Акумулирана амортизација на кредити на нефинансиски субјекти</i>	928	-878	-831	0.0	0.0	0.0	48	-5.4	-1,759	-189.5
<i>Исправка на вредноста на кредити на нефинансиски субјекти</i>	27,578	-29,074	-30,072	0.0	0.0	0.0	999	-3.4	57,650	209.0
Пресметана камата и останата актива	9,460	7,662	7,142	2.6	2.0	1.9	-520	-6.8	-2,318	-24.5
Основни и нематеријални средства	11,207	11,559	11,564	3.1	3.1	3.0	4	0.0	357	3.2
Неиздвоена исправка на вредноста	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0	0.0
Вкупна актива	362,948	377,341	385,380	100.0	100.0	100.0	8,039	2.1	22,432	6.2
Депозити од банки и останати финансиски институции	18,978	16,235	16,211	5.2	4.3	4.2	-23	-0.1	-2,767	-14.6
Депозити на нефинансиски субјекти	252,963	267,455	276,158	69.7	70.9	71.7	8,703	3.3	23,195	9.2
Обврски по кредити (краткорочни и долгорочни)	34,573	34,269	32,808	9.5	9.1	8.5	-1,462	-4.3	-1,765	-5.1
Обврски врз основа на субординирани и хибридни инструменти	8,009	7,993	8,004	2.2	2.1	2.1	10	0.1	-5	-0.1
Останата пасива	6,439	6,880	8,252	1.8	1.8	2.1	1,372	19.9	1,813	28.2
Поседна резерва за вонбилансни побарувања и останати резервирања	838	961	919	0.2	0.3	0.2	-42	-4.4	81	9.6
Капитал и резерви	41,148	43,547	43,028	11.3	11.5	11.2	-519	-1.2	1,880	4.6
Вкупна пасива	362,948	377,341	385,380	100.0	100.0	100.0	8,039	2.1	22,432	6.2

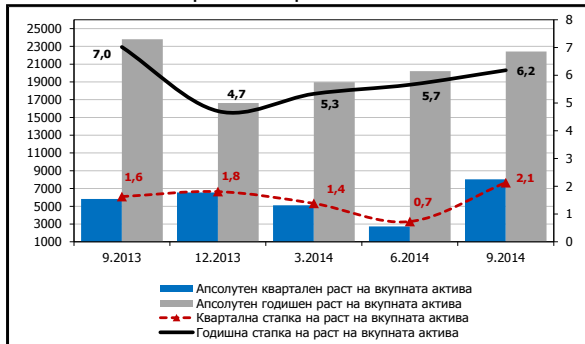
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Позицијата „пласмани кај централната банка“, од анексот бр. 1, во оваа табела е вклучена во позицијата „парични средства и средства на сметка кај НБРМ“.

На 30.9.2014 година, **вкупната актива на банкарскиот систем изнесуваше 385.380 милиони денари и забележа забрзан квартален и годишен раст.** Главен двигател на овие движења е растот на депозитите на нефинансиските субјекти во

Графикон бр. 55

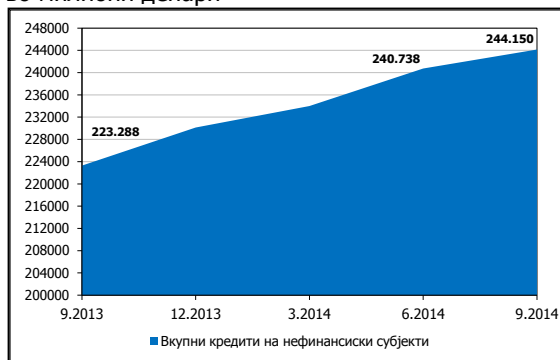
Квартална и годишна промена на активата на банкарскиот систем во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 56

Состојба на кредитите во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

третиот квартал од 2014 година. Наспроти растот на депозитите, обврските на банките врз основа на кредити се намалија. Позначајните промени во активата во овој квартал се забавениот раст на кредитите на нефинансиските субјекти, намалените вложувања на банките во хартии од вредност, но и растот на депозитите кај централната банка и на пласманите кај други банки.

2.1. Кредити на нефинансиските субјекти

Во третиот квартал од 2014 година, кредитната активност кон нефинансискиот сектор³⁰ растеше со забавена динамика, а во нејзини рамки забави кварталниот раст на кредитите и кон домаќинствата³¹ и кон корпоративниот сектор³². Кредитите на домаќинствата беа носители на растот на кредитирањето, чијашто квартална стапка на раст е седумпати повисока во однос на кварталната стапка на раст на кредитите на корпоративниот сектор³³. И покрај кварталното забавување, на годишна основа забрза растот на кредитирањето на нефинансиските субјекти³⁴.

Во последните две години, кварталните движења на кредитниот пазар се мошне променливи, особено кај кредитите на корпоративниот сектор. Движењата упатуваат на постепено подобрување на очекувањата на банките за профилот на ризик на кредитната побарувачка и на преносните ефекти од досегашното монетарно олабавување. Сепак, во услови на сè уште неизвесен амбиент и присутноста на ризиците кај реалниот сектор,

³⁰ Кредитите кон нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва (кредитите на претпријатијата), централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (кредити на други клиенти), самостојните вршители на дејност и физичките лица (кредитите на домаќинствата).

³¹ Кварталниот раст на кредитите на домаќинствата забави и изнесуваше 2.928 милиони денари (или 3,0%), со придонес во растот на вкупните кредити од 85,8%. Потрошувачките кредити и кредитите за набавка и реновирање на станбен и деловен простор се најкористените кредитни производи кај овој сегмент (анекс бр. 9.)

³² Кредитирањето на корпоративниот сектор квартално се зголеми за 548 милиони денари, или за 0,4%. Најголем придонес во растот на кредитите на претпријатијата имаат дејностите „трговија на големо и мало“ и „индустрија“.

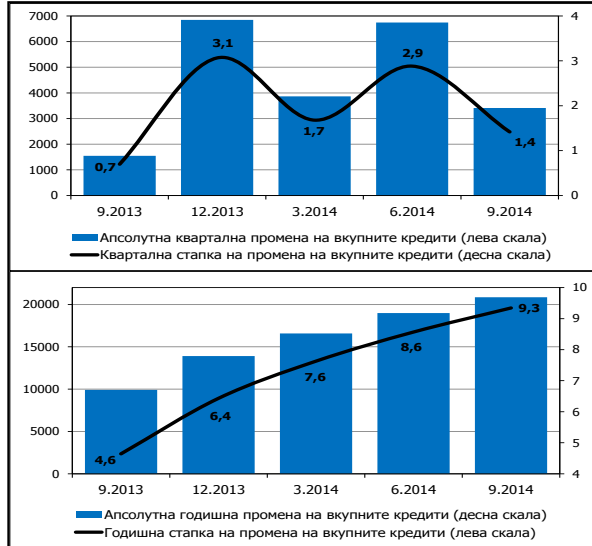
³³ Кварталниот раст на кредитите на домаќинствата и претпријатијата изнесува 3%, или 2.928 милиони денари и 0,4%, или 548 милиони денари, соодветно.

³⁴ Годишните стапки на раст на кредитите на домаќинствата и на корпоративниот сектор, забрзаа за 0,3 и 1,1 процентен поен, соодветно.

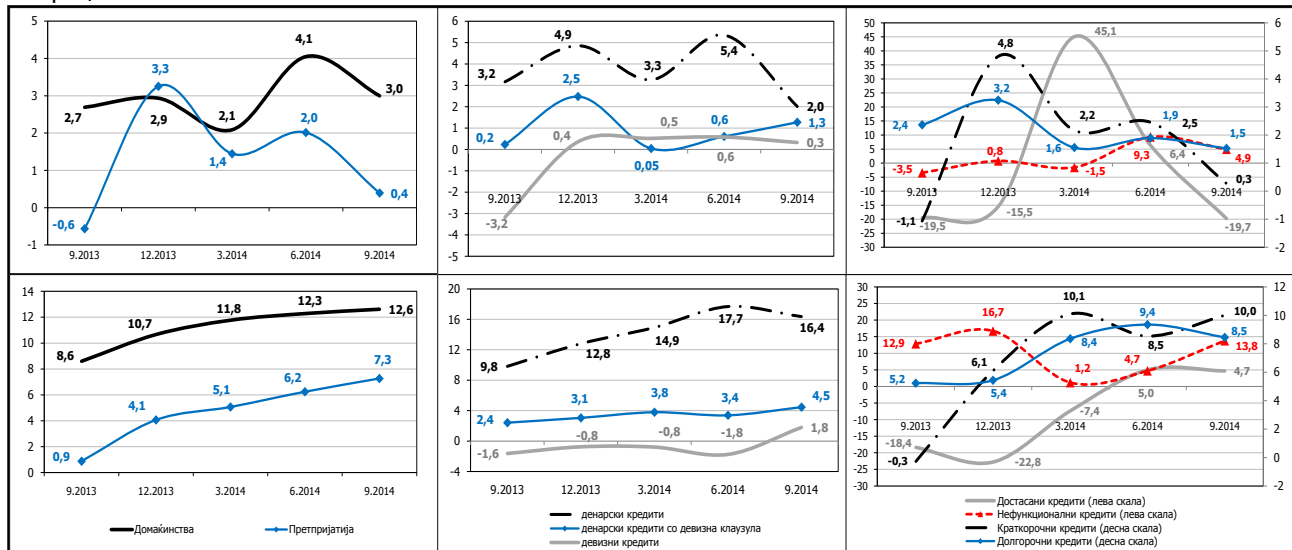
Графикон бр. 57 Промена на кредитите на нефинансиските субјекти во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 58

Квартална (горе) и годишна (долу) промена на кредитите според сектор, валута и рочност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 59 Структура на кредитите според секторот, валутата и рочноста, во %

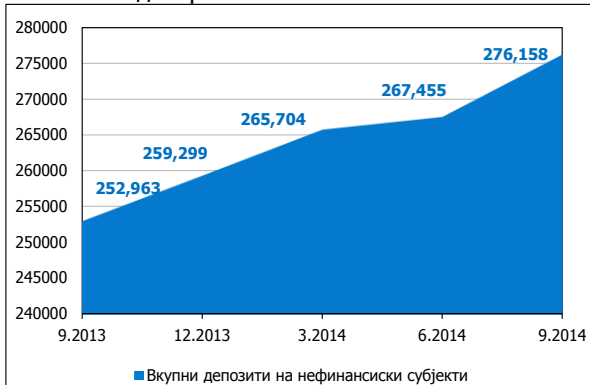
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

потребно е време да се оцени постојаноста на позитивните придвижувања на кредитниот пазар.

Денаризацијата кај кредитите продолжи и во третиот квартал од 2014 година и е поврзана со истиот процес кај депозитите како главен извор на финансирање на активностите на банките. Така, носител на кредитниот раст во третиот квартал од 2014 година се денарските кредити, чијшто раст изнесуваше 2.379 милиони денари (или 2,0%).

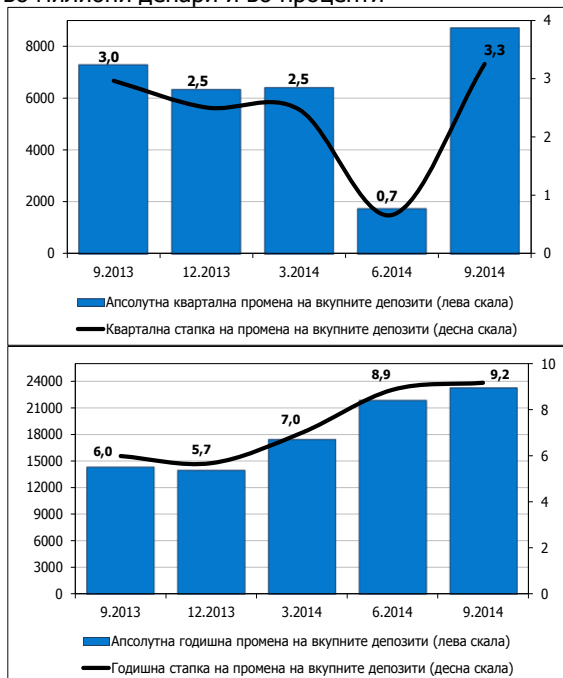

Графикон бр. 60
Состојба на депозитите
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 61
Промена на депозитите на
нефинансиските субјекти
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.2. Депозити на нефинансиските субјекти

Во третиот квартал од 2014 година, депозитите на нефинансиските субјекти остварија позначителен квартален раст од 8.703 милиони денари. Кварталната стапка на раст на депозитите изнесува 3,3% и забележа забрзување за 2,6 процентни поени (забрзаниот раст на депозитите продолжи и во октомври 2014 година). **И на годишна основа, растот на депозитите забележа забрзување.**

Најголем придонес (од 56,1%) во растот на депозитната база во третиот квартал од 2014 година имаа **претпријатијата**. Ваквиот позначителен квартален раст на депозитите на претпријатијата делумно се должи на ниската споредбена основа од претходниот квартал (поради исплатата на дивиденда од страна на една домашна компанија со странски капитал). Депозитите на **домаќинствата** определија 41,0% од растот на вкупната депозитна база.

Денарското штедење и понатаму има најголемо учество во депозитната база на банкарскиот систем. Денарските депозити имаа најголем придонес од 57,7% во кварталниот раст на вкупните депозити. Засилениот процес на **денаризација** на депозитите во третиот квартал од 2014 година беше најизразен кај претпријатијата³⁵, чиишто депозити условија 61,9% од растот на денарските депозити. Придонесот на домаќинствата³⁶ во растот на денарските депозити е помал и изнесува 37,5%. Кварталниот раст на девизните депозити во поголема мера беше условен од

³⁵ Денарските депозити на претпријатијата забележаа квартален раст од 3.112 милиони денари, кој во најголем дел (60,0%) произлегува од депозитите по видување.

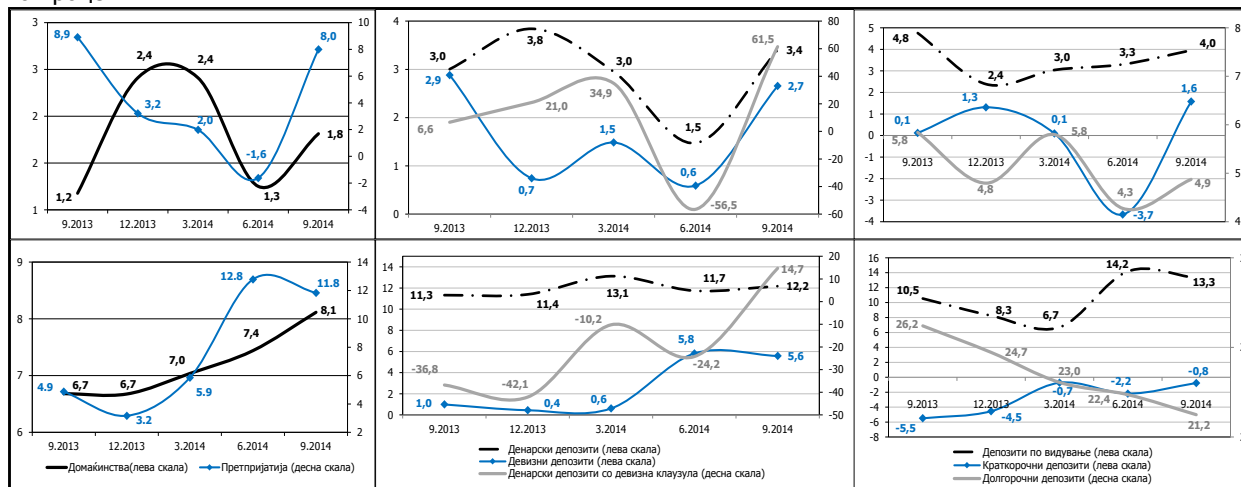
³⁶ Денарските депозити на домаќинствата забележаа квартален раст од 1.886 милиони денари, речиси целосно (94,8%) како резултат на долгорочните депозити.

домаќинствата³⁷ (53,2%), споредено со придонесот на претпријатијата³⁸ (39,3%).

Графикон бр. 62

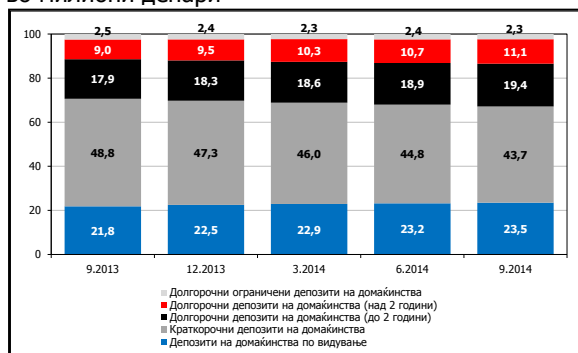
Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите според сектор, валута и рочност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 63

Рочна структура на депозитите на домаќинствата во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

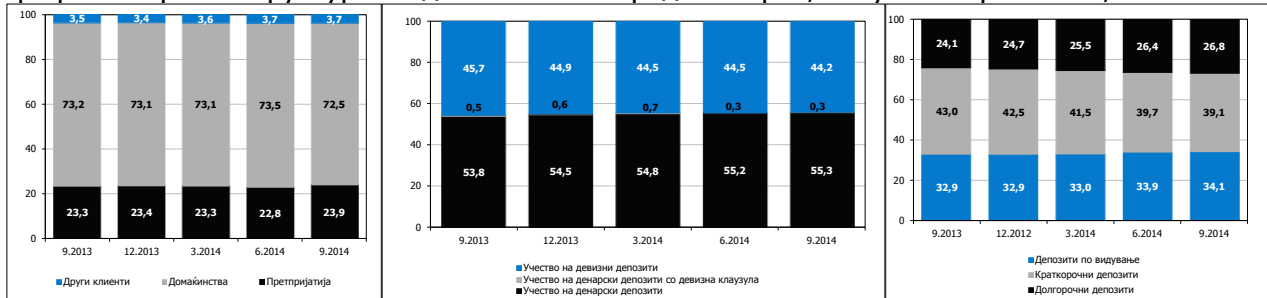
Во третиот квартал од 2014 година, **депозитите по видување** растеа со речиси иста динамика како долгорочните депозити. Нивниот придонес во растот на вкупната депозитна база е највисок (41,2%). Депозитите по видување на претпријатијата и домаќинствата условија 60,3% и 38,2%, од вкупниот раст на овие депозити. **Долгорочните** депозити забележаа квартален раст од 4,9%, а нивниот придонес во растот на вкупните депозити изнесуваше 39,5%. Најголем дел (81,5%) од растот на долгорочните депозити произлезе од секторот „домаќинства“. Во последните неколку квартали, постојано се зголемува учеството на долгорочните депозити на домаќинствата (со рочност до и над 2 години) во вкупната депозитна база на нефинансиските субјекти. Повисоките каматни стапки значително придонесуваат за склоноста на депонентите за штедење на долг рок и во домашна валута. Овие позитивни поместувања во рочната структура на депозитите на населението се

³⁷ Девизните депозити на домаќинствата се зголемија за 1.680 милиони денари, во најголем дел (60,3%) како резултат на растот на долгорочните депозити.

³⁸ Девизните депозити на претпријатијата забележаа квартален раст од 1.242 милиони денари, во најголем дел (80,5%) како резултат на растот на краткорочните депозити.

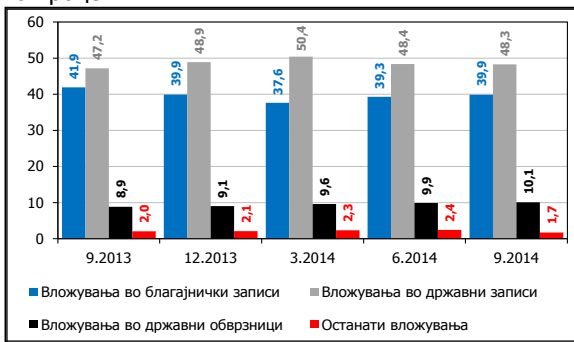
одраз и на поставеноста на стапките на задолжителната резерва, за депозитите на физички лица во домашна валута со договорна рочност над две години.

Графикон бр. 64 Структура на депозитите според секторот, валутата и рочноста, во %

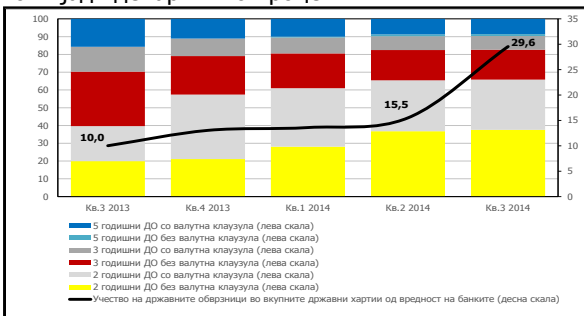
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 65 Структура на портфолиото на хартии од вредност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 66 Структура на вложувања на валута и рочност во илјади денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталниот раст на краткорочните депозити (1,6%) се должи на денарските депозити (40,8%) и девизните депозити (59,7%) на претпријатијата. На годишна основа, краткорочните депозити се намалуваат.

2.3. Останати активности

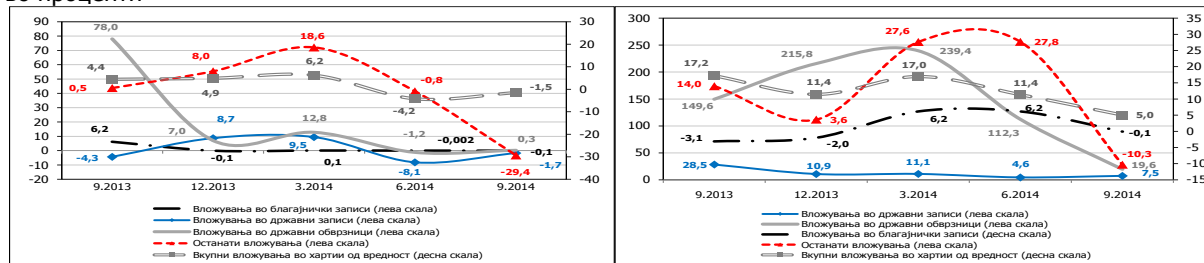
Портфолиото на хартии од вредност на банките во третиот квартал од 2014 година се намали за 989 милиони денари, или за 1,5%, што се должи на намалените вложувања во државни записи (за 531 милиони денари или за 1,8%) и врз намалените вложувања во подружници (за 522 милиони денари)³⁹. Вложувањата на банките во државни обврзници⁴⁰ забележаа минимален квартален раст од 16 милиони денари и учествуваат во портфолиото на државни хартии од вредност на банките со 29,6%. Во услови на непроменета каматна стапка и понуда на облајничките записи од страна на Народната банка, вложувањата на банките во облајнички записи останаа речиси непроменети.

³⁹ Намалувањето на вложувањата во подружници е резултат на присојединувањето на „Поштенска банка“ АД Скопје кон „Еуро стандард банка“ АД Скопје.

⁴⁰ Двегодишните државни обврзници во денари и во денари со девизна клаузула се најзастапени (со 65,8%) во вкупните вложувања на банките во државни обврзници.

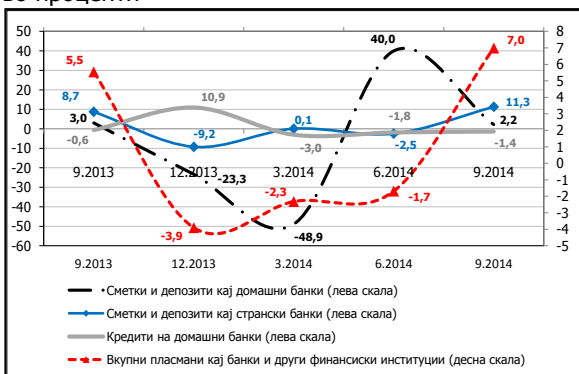

Графикон бр. 67
Квартална (лево) и годишна (десно) промена на портфолиото на хартии од вредност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

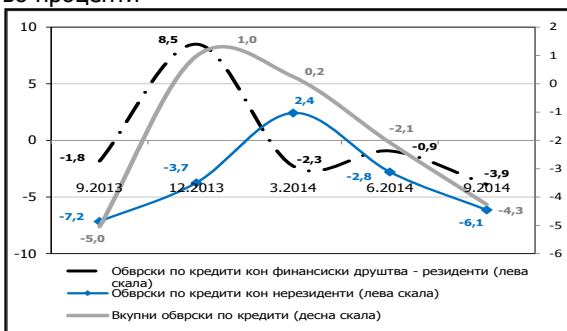
Графикон бр. 68
Пласмани кај банките и други финансиски институции (квартална промена) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Пласманите кај банки и други финансиски институции во третиот квартал од 2014 година зафаќаат 11,9% од вкупната актива. Нивниот познатителен квартален раст целосно се должи на растот на средствата на редовните тековни сметки во странска валута кај странските банки.

Графикон бр. 69
Обврски врз основа на кредити (квартална промена) во проценти

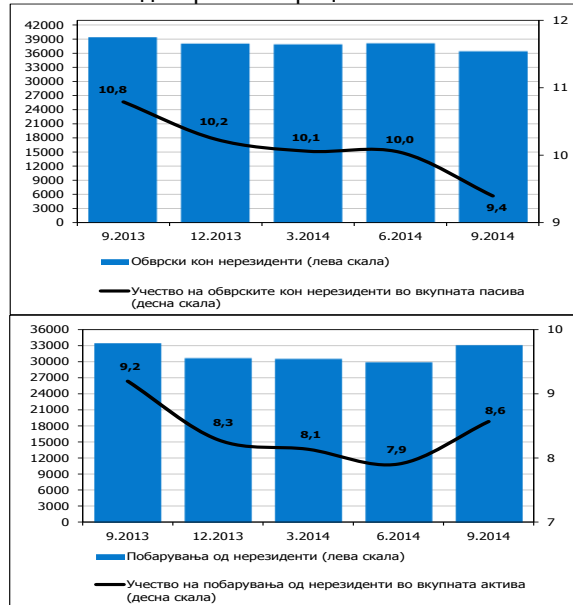
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Како и во претходниот квартал, **обврските врз основа на кредити** забележаа намалување, што речиси во целост (94,9%) произлезе од намалувањето на обврските по кредити кон нерезиденти кај една банка⁴¹.

Депозитите од банки и останати финансиски институции забележаа минимално квартално намалување.

⁴¹ Отплата на кредит од матичниот субјект од една банка.

Графикон бр. 70
Обврски (горе) кон и побарувања (долу)
од нерезидентите
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во континуитет, банкарскиот систем повеќе должи отколку што побарува од нерезидентите. Учеството⁴² на нивните **обврски и побарувања од нерезидентите** во вкупната актива е ниско. Во третиот квартал од 2014 година, растат побарувањата од нерезидентите, во однос на намалувањето на обврските кон нерезидентите.

⁴² Анализирани по поединечна банка, учеството на побарувањата на банките од нерезидентите во вкупната актива се движи во интервал од 2,0% до 19,9%, додека учеството на обврските на банките кон нерезидентите во вкупната пасива се движи во интервал од 0,3% до 28,7% (со исклучок на „МБПР“ АД Скопје).

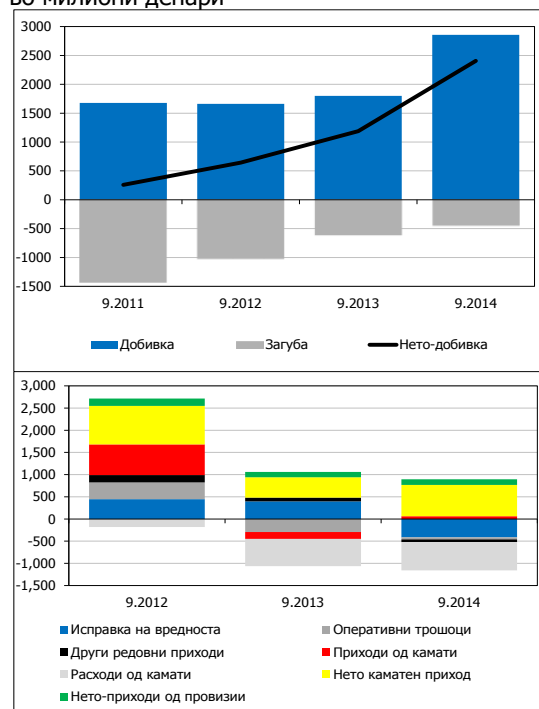
3. Профитабилност

Добивката на банкарскиот систем на Република Македонија остварена во првите девет месеци од 2014 година (во висина од 2.407 милиони денари) е повеќе од двојно поголема во споредба со добивката остварена во истиот период минатата година. Намалените каматни расходи и намалената исправка на вредноста на финансиските средства на банките (кредитите и други слични побарувања) имаа најизразено влијание врз зголемената добивка. Исправката на вредноста на нефинансиските средства (преземениот имот) и понатаму расте, а оперативните трошоци на банките се помали во споредба со септември минатата година. Основните показатели за профитабилноста на банките, повратот на активата и на капиталот се двојно зголемени, а видно е подобрена и оперативната способност на банките за создавање приходи коишто ги покриваат расходите од нивното работење.

Графикон бр. 71

Нето-добивка по оданочување (горе) и промена на главните категории приходи и расходи, во однос на истиот период претходната година (долу)

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

3.1. Движење и структура на приходите и расходите на банкарскиот систем и показатели за профитабилноста и ефикасноста

Во првите девет месеци од 2014 година, **вкупните приходи на банките** (вкупни редовни приходи⁴³ и вонредни приходи), пораснаа за 770,9 милиони денари, или за 5,8%, во споредба со истиот период минатата година, и достигнаа 14.091 милион денари. Нивниот раст речиси во целост се должи на зголемениот нето каматен приход (за 703,5 милиони денари, или за 7,9%), што пак се должи на посиленото годишно намалување на расходите од камати од зголемувањето на приходите од камати. Нето-приходите од провизии пораснаа (за 128,3 милиони денари, или за 4,4%), а единствено се намалија другите редовни приходи⁴⁴ и вонредните приходи.

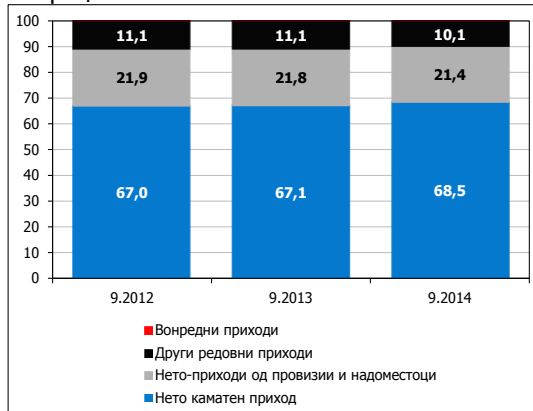
Структурата на вкупните приходи во текот на првите девет месеци од годината е речиси непроменета, така што

⁴³ Во вкупните редовни приходи се опфатени: нето каматниот приход, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи (нето-приходите од тргување, нето-приходите од финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност, нето-приходите од курсни разлики, приходите врз основа на дивиденди и капитални вложувања, нето-добивката од продажба на финансиски средства расположливи за продажба, капиталните добивки остварени од продажба на средства, ослободувањето на резервирањата за вонбилансни ставки, ослободувањето на останатите резервирања, приходи по други основи и приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања).

⁴⁴ Намалувањето на другите редовни приходи за 60,6 милиони денари, или за 4,1%, пред сè произлезе од намалувањето на нереализираните нето-приходи од средствата и обврските за тргување, кај две банки во земјата.

Графикон бр. 72
Структура на вкупните приходи
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

нето каматниот приход сè уште има најголемо учество (од 68,5%).

Зголемувањето на приходите од камати во првите девет месеци од годината се должи на поизразеното зголемување на приходите од камати од домаќинствата и од останатите субјекти. **Растот на приходите од камати од домаќинствата** за 160,3 милиони денари, или за 2,9%, соодветствува со забрзаниот годишен кредитен раст кон овој сектор, и покрај тоа што каматните стапки на кредитите на домаќинствата опаѓаат. Од друга страна, **зголемениот каматен приход од останатите субјекти** во првите девет месеци од годината (за 58 милиони денари, или за 4,7%) се должи на зголемените вложувања на банките во државни хартии од вредност⁴⁵.

Графикон бр. 73
Секторска структура на приходите од камати
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Наспроти нив, во првите девет месеци од 2014 година, каматните приходи од финансиските и од нефинансиските друштва се намалија. **Приходите од камати од финансиските друштва на годишна основа се помали** за 113,4 милиони денари, или за 9,9%, што во целост се должи на намалените приходи од камати од задолжителната резерва⁴⁶, додека **намалувањето на приходите од камати од нефинансиските друштва** (за 78,3 милиони денари, или за 1,2%), главно е поради надолниот тренд на активните каматни стапки.

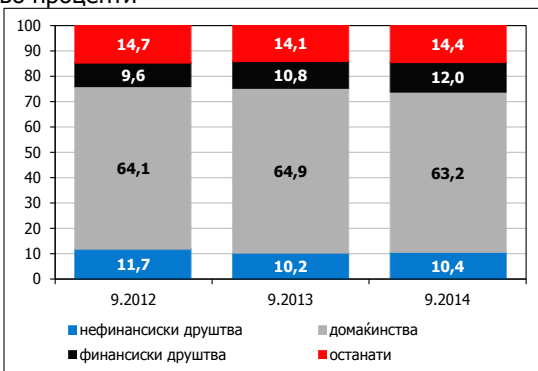
Значаен придонес кон зголемувањето на нето каматниот приход имаше **намалувањето на расходите од камати** (за 639,5 милиони денари, или за 10,6%) од сите сектори, коешто е резултат на пониските депозитни каматни стапки, во споредба со

⁴⁵ Каматниот приход од вложувања во државни хартии од вредност, којшто е вклучен во категоријата „каматен приход од останати субјекти“, во првите девет месеци од 2014 година се зголеми за 76,8 милиони денари, односно за 8,3%.

⁴⁶ Со Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/2013) е предвидено Народната банка да не плаќа надомест на издвоената задолжителна резерва (стапката на надомест претходно изнесуваше 1% на задолжителната резерва во денари и 0,1% на задолжителната резерва во евра). Оваа одлука започна да се применува на 1.1.2014 година.

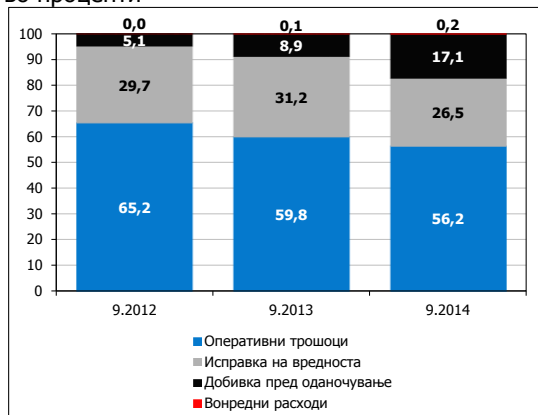

Графикон бр. 74
Секторска структура на расходите од камати во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 75
Користење на вкупните приходи во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

септември 2013 година, и покрај забрзаниот годишен раст на депозитите на нефинансиските субјекти. Најголем пад на депозитните каматни стапки е остварен кај орочените депозити на секторот „домаќинства“⁴⁷, поради што намалувањето на каматните расходи од овој сектор⁴⁸ има и најголемо влијание врз намалувањето на вкупните каматни расходи (придонес од 79,2%). Дополнителен придонес кон намалувањето на каматните расходи на банките имаше и намалувањето на каматните расходи од нефинансиските друштва (приватните нефинансиски друштва врз основа на орочени депозити)⁴⁹, како и каматните расходи од останатите субјекти (главно расходите од камати за финансиските друштва - нерезиденти врз основа на обврски за кредити). И покрај тоа, каматните расходи од секторот „домаќинства“ и понатаму имаат најголемо учество во структурата на расходите од камати (63,2%).

Најголемиот дел од вкупните приходи на банките се троши за покривање на оперативните трошоци и исправката на вредноста.

Во првите девет месеци од 2014 година, оперативните трошоци⁵⁰ на банките се намалија за 46 милиони денари, или за 0,6%. Притоа, **најголемо апсолутно намалување има кај премиите за осигурување на депозити**⁵¹ (66,9 милиони денари, или за 6,8%), а поизразено годишно намалување од 55,5 милиони денари (или 2,1%) има и кај општите и административните трошоци, како и

⁴⁷ Каматните стапки на долгорочните денарски депозити на секторот „домаќинства“ се намалија за 1,1 процентен поен, а на краткорочните и долгорочните девизни депозити за 0,6 и 0,7 процентни поени, соодветно. Најголем пад имаат каматните стапки на краткорочно орочените денарски депозити со девизна клаузула (за 2,3 процентни поени), но износот на овие депозити е многу мал.

⁴⁸ Каматните расходи од секторот „домаќинства“ на годишна основа се помали за 506,7 милиони денари, или за 13,0%.

⁴⁹ При пад на каматните стапки на орочените денарски и девизни депозити на нефинансиските друштва за 0,7 проценти поени, во однос на септември 2013 година.

⁵⁰ Оперативните трошоци на банките ги опфаќаат: трошоците за вработените, амортизацијата, општите и административните трошоци, премиите за осигурување депозити и останатите оперативни трошоци, со исклучок на вонредните расходи.

⁵¹ Управниот одбор на Фондот за осигурување на депозити на својата 74 седница, одржана на 28.3.2014 година, донесе одлука за намалување на стапката на премија која ја применува Фондот за осигурување на депозити при пресметката на месечната премија за 0,2 процентни поени. Со тоа, висината на стапката на премија се сведе на 0,5% на годишно ниво почнувајќи од 1.6.2014 година.

Графикон бр. 76
Структура на оперативните трошоци
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 77
Исправка на вредноста на
финансиските и нефинансиските
средства
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

кај амортизацијата (42,9 милиони денари, или 5,6%). Наспроти тоа, трошоците за вработените растат (за 24,1 милион денари, или за 0,8%), а растот на посебната резерва за вонбилансна изложеност, во најголем дел придонесе за пораст и на категоријата „останати оперативни трошоци“.

И покрај ваквите движења, **не се забележаа поголеми промени во структурата на оперативните трошоци**, во која главното учество и понатаму го имаат трошоците за вработените и општите и административните трошоци (71,6%).

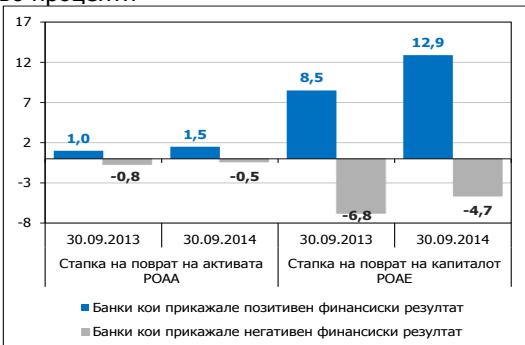
Покрај каматниот расход, исправката на вредноста на побарувањата, е следната најзначајна компонента којашто влијае на зголемената добивка на банките. На крајот на септември 2014 година, **нето-исправката на вредноста којашто ја признаваат банките за оштетување на финансиските средства (кредитите и други слични побарувања) достигна 3.068 милиони денари, што претставува намалување за 587 милиони денари, или за 16,1% на годишна основа**⁵². Ова се должи на понискиот раст на нефункционалните кредити во првите девет месеци од 2014 година (12,9%) во споредба со растот на овие кредити во истиот период од 2013 година (15,8%). Со тоа, и делот од нето каматниот приход којшто се троши за покривање на исправката на вредноста на финансиските средства се намали од 40,9% (на 30.9.2013 година) на 31,8% (на 30.9.2014 година).

Спротивно на тоа, **исправката на вредноста на нефинансиските средства (преземениот имот) и натаму расте** и на крајот на септември 2014 година достигна износ од 670 милиони денари (за 174 милиони денари или за 35% повеќе во споредба со истиот период минатата година).

⁵² За споредба, во истиот период минатата година, нето-исправката на вредноста на финансиските средства (кредити и други слични побарувања) на годишна основа се зголемила за 197 милиони денари, или за 5,7%.

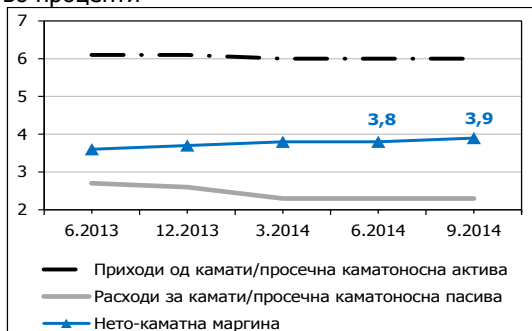

Графикон бр. 78
Показатели за профитабилноста, според остварениот (позитивен/негативен) финансиски резултат на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 79
Нето каматна маргина во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Нагорното придвижување на добивката на банките услови подобрување на основните показатели за профитабилноста на банките. Стапките на поврат на активата и капиталот, како и на профитната маргина,⁵³ се двојно зголемени во однос на септември 2013 година.

Помалиот износ на вкупните редовни приходи којшто се троши за покривање на оперативните трошоци упатува на **подобрената оперативна ефикасност на банкарскиот систем**, која се потврдува и преку сите останати показатели за соодносот помеѓу одделните видови трошоци и вкупните редовни приходи, коишто на годишна основа се намалуваат.

На 30.9.2014 година, осум, од вкупно петнаесет банки, остварија повисока нето каматна маргина⁵⁴ од **нето каматната маргина остварена на ниво на банкарскиот систем, којшто изнесуваше 3,9%.**

Табела бр. 5 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем во проценти

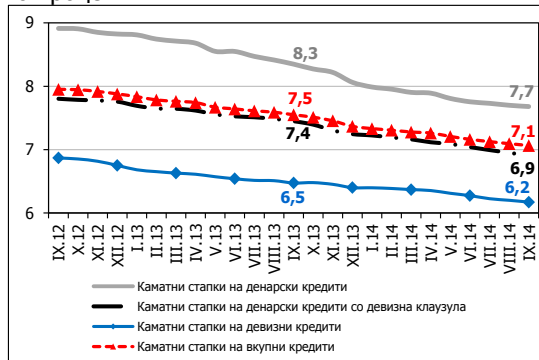
Опис	30.9.2013	30.9.2014
Стапка на поврат на просечната актива (ROAA)	0,4	0,9
Стапка на поврат на просечниот капитал (ROAE)	3,9	7,6
Оперативни трошоци /Вкупни редовни приходи (Cost-to-income)	59,8	56,2
Некаматни расходи/Вкупни редовни приходи	65,8	62,3
Трошоци за плати /Вкупни редовни приходи	23,4	22,3
Трошоци за плати /Оперативни трошоци	39,2	39,7
Исправка на вредноста за финансиски и нефинансиски средства / Нето каматен приход	46,4	38,8
Нето каматен приход /Вкупни редовни приходи	67,1	68,5
Нето каматен приход /Некаматни расходи	102,1	109,9
Некаматни приходи/Вкупни редовни приходи	38,8	37,6
Добивка (загуба) од работењето /Вкупни редовни приходи	8,9	17,1

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Показателите пресметани за одделните групи банки се дадени во анексот бр. 35.

⁵³ Профитната маргина претставува однос на добивката (загубата) од работењето и вкупните редовни приходи.

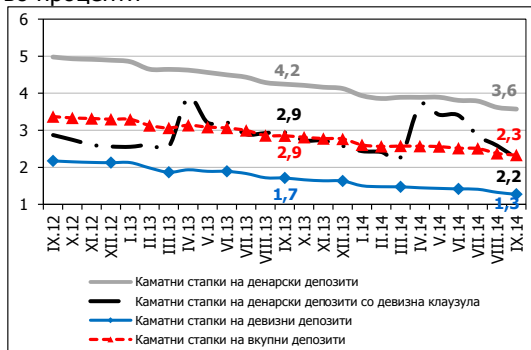
⁵⁴ Нето каматната маргина е пресметана како сооднос меѓу нето каматниот приход и просечната каматонерна актива. Просечната каматонерна актива е пресметана како аритметичка средина од износите на каматонерната актива на крајот на соодветниот квартал од тековната година и на крајот на претходната година.

Графикон бр. 80
Активни каматни стапки
во проценти

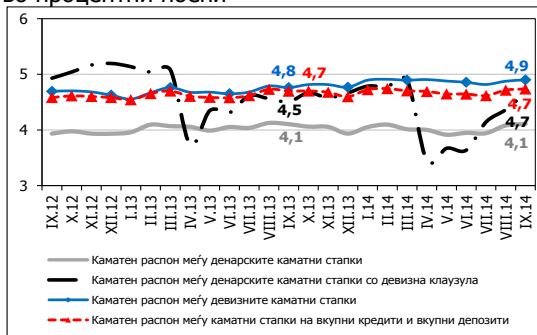
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 81
Пасивни каматни стапки
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 82
Каматен распон, по валута
во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Во пресметките не се опфатени кредитите врз основа на негативни салда и кредитни картички.

3.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон

Намалувањето на активните и пасивните каматни стапки на банките продолжи и во 2014 година, и покрај тоа што основната каматна стапка на Народната банка остана непроменета⁵⁵. Во однос на септември минатата година, намалувањето е најизразено кај каматните стапки на денарските кредити и депозити и денарските депозити со девизна клаузула (за 0,7 процентни поени), а најмало намалување бележат каматните стапки на девизните кредити (за 0,3 процентни поени).

При релативно рамномерни надолни придвижувања на активните и пасивните каматни стапки, каматните распони во речиси сите валути се стабилни и без поголеми поместувања во однос на нивото од септември 2013 година. Единствено, позначително зголемување на каматниот распон се забележува помеѓу каматните стапки на денарските кредити и депозити со девизна клаузула, како резултат на поизразеното намалување на каматните стапки на денарските депозити со девизна клаузула (за 0,7 процентни поени), наспроти намалувањето на каматните стапки на денарските кредити со девизна клаузула (за 0,5 процентни поени).

⁵⁵ Каматната стапка на благајничките записи во текот на првите девет месеци од 2014 година е на истото ниво од последната промена во јули 2013 година (кога се сведе на 3,25%).

IV. АНЕКСИ